

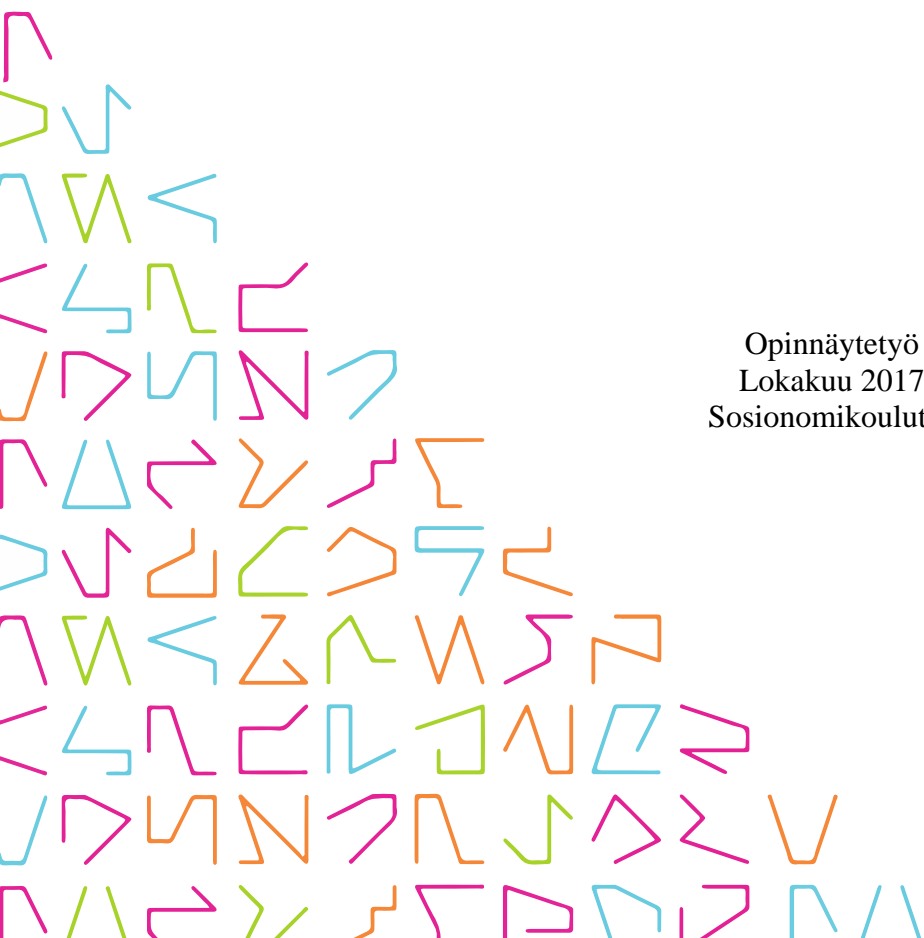
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

”TUNTUI, ETTÄ EN OO YKSIN TÄÄLLÄ MAAILMASSA”

Isien kokemuksia isä-lapsiryhmästä

Mari Soininen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2017
Sosionomikoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

SOININEN, MARI:

”Tuntui, että en oo yksin täällä maailmassa”
Isien kokemuksia isä-lapsiryhmästä

Opinnäytetyö 47 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Lokakuu 2017

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n järjestämän isä-lapsiryhmän merkitystä siihen osallistuneiden isien näkökulmasta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa isien kokemuksista ja toiveista ja sen avulla löytää näkökulmia isätyön kehittämiseksi tulevaisuudessa. Opinnäytetyön avulla haluttiin tuoda isien omia näkemyksiä ja mielipiteitä julki, korostaa isyyden merkitystä lapsen elämässä ja tehdä isän roolia näkyvämmäksi. Keskeisiä käsitteitä työssä olivat isyys ja isyyden tukeminen. Nykyisen isyyden monimuotoisuuden vuoksi työssä avattiin isyyden käsitettä. Tutkimuksessa oli kysymys isyyttä tukevasta vertaisryhmästä, joten isyyden tukeminen oli myös keskeinen käsite.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena käyttäen puolistrukturoitua teemahaastattelua sekä osallistuvaa havainnointia. Aineisto koostui kolmen isä-lapsiryhmään osallistuneen isän kokemuksista. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen aineistolle tehtiin sisällönanalyysi tutkimuksen kannalta olennaisten seikkojen yhteen kokoamiseksi. Havainnointia käytettiin tukemaan haastatteluista saatua aineistoa.

Opinnäytetyön keskeisimmät tulokset osoittivat, että isä-lapsiryhmä on isien kannalta merkityksellinen, painottaen erityisesti muilta isiltä keskustelun kautta saadun vertaistuen merkitystä sekä lapsen kanssa vietetyn ajan tärkeyttä. Tuloksista kävi lisäksi ilmi isien kokemus äitien ensisijaisesta huomioimisesta palveluissa. Isien esittämistä kehitysehdotuksista mahdollista tulevaa ryhmätoimintaa varten korostui erityisesti isien keskinäisten ryhmäkertojen järjestäminen sellaisten ryhmäkertojen lisäksi, joihin osallistuvat sekä isät että lapset. Tämä mahdollistaisi parisuhteesta ja lapsiin liittyvistä asioista keskustelun. Lisäksi isät kokivat ryhmässä hyväksi toiminnallisuuden, jonka kautta keskustelun aloittaminen tuntui luonnolliselta. Myös erityisesti lasten kanssa toteutettavissa osuuksissa isät painottivat toiminnallisuutta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että isät kaipaavat enemmän isille suunnattua toimintaa Tampereelle. Isä-lapsiryhmän konsepti on tutkimuksen tulosten perusteella toimiva, ja sitä tulisi kehittää jatkossa isien toivomaan suuntaan, jotta saataisiin kehitettyä erityisesti isien tarpeista lähteviä ryhmiä ja toimintaa. Isien omat toivomukset ja mielipiteet tulisi ottaa huomioon yhteiskunnallisella tasolla, kun perheille suunnattuja palveluita uudistetaan ja kehitetään.

Asiasanat: isyys, isä-lapsiryhmä, vertaistuki

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

SOININEN, MARI:

“I felt I wasn’t alone in this world”

Fathers’ Experiences of a Father-Child Group

Bachelor's thesis 47 pages, appendices 5 pages
October 2017

The purpose of this thesis was to survey the importance of a father-child group from the perspective of the fathers who participated in the group. The aim was to survey their experiences considering the group and use the findings to help develop future father-child groups. The aim was also to emphasize the meaning of fatherhood and its importance in a child’s life.

The data were collected through semi-structured interview and participant observation. The data consisted of the experiences of those three fathers who participated in the group. The data were analysed through content analysis.

The findings indicate that the father-child group is meaningful to the fathers and that peer support from other fathers and spending time with their own children were the most valuable things in the group. For future groups these fathers pointed out that in addition to the father-child group sessions they would also like to have separate group sessions for fathers only.

As a conclusion these fathers would like to have more activities and services provided for fathers in Tampere. The concept of this father-child group is functional and it could be developed based on the opinions of these fathers.

Key words: fatherhood, father-child group, peer support

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
2.1	Isyyden merkitys nykyään	7
2.2	Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	9
3	ISYYS JA SEN TUKEMINEN.....	10
3.1	Isyyden monet muodot.....	10
3.1.1	Biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys	11
3.1.2	Hoivaisuus.....	12
3.2	Isyyden tukeminen	13
3.2.1	Vertaisryhmä isyyttä tukemassa.....	14
3.2.2	Miehen sosiaalinen verkosto	15
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	17
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus	17
4.2	Teemahaastattelu ja havainnointi tutkimusmenetelminä	18
4.3	Sisällönanalyysin toteuttaminen tutkimuksessa.....	20
5	ISIEN KOKEMUKSIA ISÄ-LAPSIRYHMÄSTÄ.....	22
5.1	Isien odotukset ryhmälle	22
5.2	Ryhmän anti isien näkökulmasta	23
5.3	Isien kokemukset ryhmäkertojen sisällöistä	24
5.4	Isien ajatuksia lasten osallistumisesta ryhmään	26
5.5	Isien kehitysehdotuksia tulevalle toiminnalle	27
5.6	Tutkimustulosten yhteenvetoa	30
6	POHDINTA.....	32
6.1	Johtopäätökset.....	32
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	34
6.3	Katse jatkoon ja esimerkki mahdollisesta isä-lapsiryhmän rungosta	37
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET	43
	Liite 1. Teemahaastattelun kysymysrunko	43
	Liite 2. Isä-lapsiryhmän runko isien kehitysehdotusten pohjalta	44

1 JOHDANTO

Viime vuosina keskustelua isyydestä ja isän merkityksestä on käyty monista eri näkökulmista. Isyys on laajentunut 2010- luvulla Pohjoismaissa merkittäväksi perhetutkimuksen ja – politiikan kysymykseksi. Kiinnostus isyyteen ja siitä keskusteluun on kasvanut niin politiikassa kuin mediassa. (Huttunen 2014, 178.) Perinteisesti isä on nähty suomalaisessa kulttuurissa etäisempänä työssäkäyvänä vanhempana, kurinpitäjänä ja perheenpäänä (Paajanen 2006, 7). Nykyään on taas alettu korostaa mallia, jossa isän rooli on tasa-arvoisempi ja perhe-elämään osallistuvampi. Isyyden merkitys on huomioitu myös lainsäädännössä, kuten esimerkiksi isyyslaissa (2015/11), tarjoten enemmän mahdollisuuksia isille perheen arkeen osallistumiseen. Myös erilaisissa yhteiskunnan tarjoamissa isyyttä tukevissa palveluissa on tapahtunut kehitystä. Esimerkiksi isien vertaisryhmiä on kehitetty isyyden tueksi (Miessakit ry 2015). Nämä seikat tekevät isyyden tutkimuksesta ajankohtaisen ja mielenkiintoisen aiheen.

Oma kiinnostukseni aiheita kohtaan heräsi ollessani työharjoittelussa eräässä matalan kynnyksen perhepalvelussa Tampereen kaupungilla. Palveluun tulleiden perheiden tapaamisilla näkyi selkeästi, että hyvin usein äidit olivat isiä enemmän esillä lastensa asioista keskusteltaessa. Lisäksi osallistuin keväällä 2016 Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n järjestämään seminaariin, joka käsitteli isyyttä. Tästä heräsi ajatus toteuttaa opinnäytetyöni isyyteen liittyen. Opinnäytetyöprosessissa yhteistyökumppanina toimi Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n isätyötä toteuttava Perhekulma Puhuri, josta tarjoutui mahdollisuus tutkia uutena kokeiluna järjestettävää isä-lapsiryhmää. Tutkimuksen aiheena ovat ryhmään osallistuneiden isien kokemukset ja mielipiteet ryhmästä, sekä niiden pohjalta toiminnan kehittäminen jatkoa ajatellen.

Tämän opinnäytetyön luvun kaksi teoreettisissa lähtökohdissa tuodaan esille isyyden muutokseen liittyviä lainsäädännöllisiä ja yhteiskunnallisia seikkoja. Samassa luvussa mainitaan opinnäytetyön tarkoitus, tavoite sekä tutkimuskysymykset. Luvussa kolme avataan isyyden käsitettä, sekä käydään läpi isyyden eri muotoja. Lisäksi perehdytään isyyden tukemiseen ja siihen liittyen vertaisryhmän merkitykseen ja miesten sosiaalisiin verkostoihin. Luvussa neljä käydään läpi tutkimusmenetelmät joita käytettiin opinnäytetyön toteuttamiseksi, sekä kerrotaan käytetystä analyysimenetelmästä. Luvussa viisi käydään läpi tutkimuksen tulokset ja kuudennessa luvussa esitetään tutkimukseen liitty-

vät johtopäätökset, pohditaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta, sekä tuodaan esille ajatuksia jatkoa varten.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Isyyden merkitys nykyään

Isä on monella tapaa merkityksellinen ja ainutlaatuinen henkilö lapsensa elämässä. Tämä on otettu uudella tavalla huomioon viime vuosina. Esimerkiksi erilaisissa yhteiskunnallisissa säädöksissä on alettu huomioida isän ja isyyden merkitystä enenevässä määrin. Vuonna 1976 voimaan tullut isyyslaki uudistettiin vuonna 2016. Syynä lainsäädännön uudistukseen olivat muuttuneet perherakenteet. Uudistetussa laissa suurimmat muutokset koskivat isyyden tunnustamiseen liittyvää menettelyä selvissä tapauksissa, esimerkiksi vanhempien asuessa avoliitossa. Isyys voidaan tunnustaa jo ennen lapsen syntymää neuvolakäyntien yhteydessä. Lisäksi uudistuksessa luovuttiin äidin oikeudesta vastustaa lapsen isän selvittämistä, jolla pyritään edistämään lapsen oikeutta molempiin biologisiin vanhempiinsa. Myös isänä itseään pitävän miehen kanneoikeus laajeni lain myötä: vaikka pääsääntöisesti perheen ulkopuolinen henkilö ei voi vaatia aviomiehen isyyden kumoamista, aviomiehen asuessa erossa perheestään isänä itseään pitävä mies voi nostaa isyyden kumoamista koskevan kanteen, jos hänellä on lapseen perheyhteyteen rinnastettavissa oleva suhde. (Isyyslaki 2015/11.)

Isyyden merkitys on yhteiskunnallisen tason lisäksi pinnalla myös isien omassa ajattelussa. Tämä käy selville esimerkiksi Väestöliiton vuoden 2006 perhebarometrissa, jossa lähes 90 % kyselyyn vastanneista isistä piti keskeisenä isyyteen kuuluvana tehtävänä lapsen hoitamista vauvasta lähtien (Paajanen 2006, 36). Paajanen (2006, 66) nostaa myös esille barometrissa sen, että haastatellut isät kokivat olevansa moderneja ja hoivaavia isiä. Kyselyyn vastanneista isistä lähes kaikki ajattelivat, että hoivaaminen ja hellyyden osoittaminen lapselle kuuluu päivittäisesti isyyteen (Paajanen 2006, 53).

Isyyskeskusteluun liittyy läheisesti myös vanhemmuuden roolijaon pohtiminen (Vuori 2004, 38). Vanhemmuuden rooleja ja niiden tasa-arvoistumista on pohdittu esimerkiksi psykologisista näkökulmista. Kasvatustieteiden tohtori Erja Rusasen (2011) mukaan kiintymyssuhdeteoriat tarkastellessa voidaan huomata kasvattajien eroilla olevan lapsen kannalta hyötyä. Isän ja äidin ei tarvitse olla keskenään identtisiä kasvattajia, että he voisivat kantaa keskenään yhtä suuren vastuun perhe-elämästä. Vaikka miehellä ja naisella olisi erilaisia tehtäviä, se ei tarkoita, etteivät he olisi tasa-arvoisia keskenään,

vaan tasa-arvon lähtökohtana on juuri vastakkaisen sukupuolen ainutlaatuisuus ja erilaisuus. (Rusanen 2011, 174–175.) Isällä on esimerkiksi tärkeä rooli lapsen sukupuoli-identiteetin kehittämisessä, sillä lapselle on haaste oppia hahmottamaan oma sukupuolensa ja sen säilyminen läpi elämän (Rusanen 2011, 181).

Myös lastenpsykiatri Jari Sinkkonen (2012, 66) painottaa, että isä voi olla hoivaavampi ja hellempi kuin äiti, ja äiti voi puolestaan olla rajojen asettaja. Tärkeää ei ole sopia johonkin stereotyyppiseen malliin, vaan tärkeää on kahden vanhemman erilaisuus. Sinkkonen (2012, 232) tuo esille, että isällä on suuri merkitys poikansa maskuliinisuuden tai tyttärensä feminiinisuuden kannalta. Isällä on Sinkkosen mukaan lapsen elämässä myös lukuisia muita tehtäviä, kuten olla opastaja, valmentaja, roolimalli ja jopa sankari tai idoli (Sinkkonen 2012, 232).

Koska keskustelu isyydestä ja sen olemuksesta on ajankohtainen, valitsin tutkimukseni kohderyhmäkseni isät ja isyyden. Aihe on mielenkiintoinen, sillä isyyden muutokseen ja vanhempien tasa-arvoistuneisiin rooleihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta huolimatta erilaiset tutkimukset ja palvelut vaikuttavat edelleen painottavan äitiyttä ja äidin merkitystä, sivuttaen usein isän roolin. Tämän sai minut pohtimaan, millaisia palveluita isille tulisi järjestää ja miten isät hyötyisivät niistä parhaiten. Päädyin toteamaan, että isät itse osaisivat kertoa parhaiten toiveistaan ja tarpeistaan. Halusin myös nostaa opinnäytetyössäni isyyden aiheena esille ja saada mahdollisesti aikaan siihen liittyvää keskustelua. Näiden asioiden vuoksi koen, että aiheen tutkiminen ja uuden tutkimustiedon kerääminen on tarpeellista ja perusteltua.

Otin syksyllä 2016 yhteyttä Tampereella isätyötä tekevään Tampereen ensi- ja turvakoti ry:hyn tiedustellen heiltä mahdollisia isyyteen liittyviä opinnäytetyön aiheita. Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n isätyö aloitti marraskuussa 2016 isä-lapsiryhmän pilotin, johon liittyen minulle tarjoutui mahdollisuus tehdä opinnäytetyöni. Ryhmä herätti kiinnostukseni, sillä sitä kautta minulle tarjoutui mahdollisuus tutkia ja kuulla isien omia henkilökohtaisia kokemuksia lapsen elämässä osallisena olemisesta. Lisäksi mielenkiintoista oli selvittää isien kokemuksia Tampereen alueen isille suunnatuista palveluista.

2.2 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa isä-lapsiryhmän merkitystä isien näkökulmasta. Tavoitteena on tuottaa Perhekulma Puhurille tietoa isien kokemuksista ja toiveista ja sen kautta auttaa kehittämään tulevaa isätoimintaa. Tavoitteena on lisäksi tuoda esille isille suunnattujen palvelujen kehittämistarpeet ja lisätä tietoa isän merkityksestä.

Tutkimuskysymys: Millainen merkitys isä-lapsiryhmällä on isille ja miten isä-lapsiryhmätoimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa?

Tarkentavia kysymyksiä ovat:

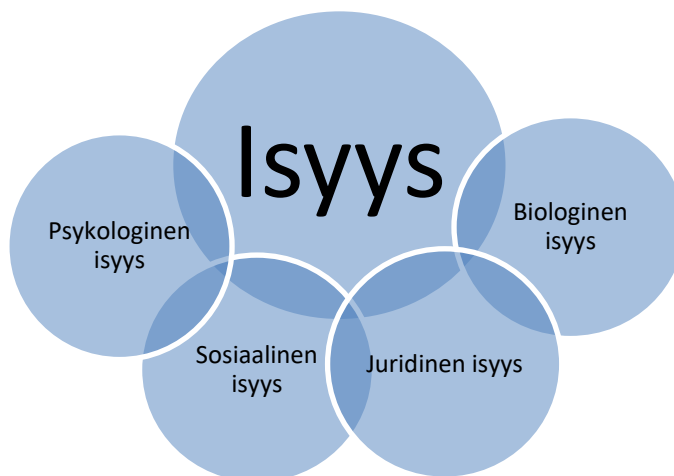
1. Mikä sai isät osallistumaan ryhmään ja millaisia odotuksia heillä oli?
2. Mitä isät kokevat saaneensa ryhmästä?
3. Miten isä ajattelee lapsensa hyötyneen ryhmätoiminnasta?
4. Miten isät kokevat ryhmän sisällöt?
5. Millaisia toiveita isillä on tulevalle toiminnalle?

Kysymykset 1, 2, 4 ja 5 käsittelevät isien omia kokemuksia ryhmästä, kun taas kysymyksellä 3 pyritään saamaan tietoa ryhmästä myös lasten osallistumisen kannalta. Koska tutkimuksessa kehittämisnäkökulma on keskeisessä osassa, kysymyksellä 5 pyritään tuomaan isien toiveiden kautta esille kehittämis ehdotuksia mahdollisia tulevia isä-lapsiryhmiä ajatellen.

3 ISYYS JA SEN TUKEMINEN

3.1 Isyyden monet muodot

Puhuttaessa isästä viitataan yleensä lapsen miespuoliseen vanhempaan, ja isyydellä puolestaan miehen vanhemmuuteen, mutta nyky-yhteiskunnassa perhemuotojen muuttuessa kysymys siitä, kuka on isä, saa useampia merkityksiä. Isyystutkija Jouko Huttusen (2001, 57–65) mukaan isyys voidaan jakaa neljään isyyden muotoon: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen (Kuvio 1). Mies voi olla näitä samanaikaisesti, jolloin luokittelut eivät poissulje toisiaan, mutta se auttaa isyyden moninaisuuden hahmottamista (Eerola & Mykkänen 2014, 10 - 11).

KUVIO 1. Isyyden monet ulottuvuudet (Huttunen 2001, 57–65)

Isyys on vuosien saatossa eriytynyt perinteisestä isäkäsityksestä, jossa isä on etäinen työssäkäyvä vanhempi, ja äiti hoitaa lapsiin ja kotiin liittyvät asiat. Pohdinnan kohteena on viime aikoina ollut esimerkiksi se, miten isyys ja isänä oleminen ja siihen liittyvät ihanteet ovat viime vuosikymmeninä muuttuneet. Uusiksi isyyden suuntauksiksi voidaan katsoa esimerkiksi isien aktiivisuuden ja sitoutumisen kasvu lapsiin ja perheeseen, sekä heidän hoitamiseensa ja elatukseensa liittyen. (Eerola & Mykkänen 2014, 13.) Tämä niin sanottu hoivaisuus on termi isille, jotka osallistuvat aktiivisesti lastensa hoitoon ja hoivaamiseen. Varhaiskasvatuksen ohjaaja Noora Hynynen kuvaa videoluennossaan hoivaisyyttä sellaisena isyytenä, jossa isä haluaa sitoutua lapseensa ja osallistua täysvaltaisena vanhempana lapsensa kasvatukseen ja hoivaan (Hynynen, 2016). Tässä opinnäy-

tetyössä sitoutunut hoivaisuus korostuu isien esille tuomien asioiden, sekä lasten ja isien välisen vuorovaikutuksen kautta.

3.1.1 Biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys

Isäksi tullaan edelleen yleisimmin biologisesti heterosuhteessa (Eerola & Mykkänen 2014, 14). Lisäksi Huttunen (2001, 59) toteaa kirjassaan, että biologisella isyydellä on ollut näihin päiviin saakka valta-asema isyyden määrittelyssä. Biologisella isyydellä tarkoitetaan miehen ja lapsen välistä biologista suhdetta, joka on alkanut lapsen hedelmöityksestä. Vaikka mies jäisi vaille muuta asemaa lapsen elämässä, puolet lapsen geeniperimästä tulee aina olemaan peräisin biologiselta isältä. Tällä tavoin biologinen isä on jollain tapaa aina läsnä lapsen elämässä, sillä isältä saadulla perimällä tulee olemaan suuri vaikutus lapsen myöhemmässä elämässä. (Huttunen 2001, 59.)

Biologinen isyys on ollut miehelle tärkeää, sillä se on liitetty vahvasti miehiseen identiteettiin, suvun jatkamiseen, ja sosiaaliseen arvostukseen. Oma lapsi osoitti muille, että mies on kykenevä jatkamaan sukua, mikä oli miehisyyden merkki. Vaikka erilaiset yhteiskunnan ja perhe-elämän rakenteiden muutokset ovat muuttaneet näitä käsityksiä isyydestä, biologinen isyys on edelleen isyyslainsäädännössä ratkaisevalla sijalla puhuttaessa isän ja lapsen välisestä suhteesta. Uusperheiden yleistymisen myötä biologisen isyyden arvostus ja merkitys on ollut muutoksessa. (Huttunen 2001, 128.)

Juridisessa isyydessä puolestaan on kyse yhteiskunnan antamista laillisista oikeuksista ja velvollisuuksista lasta kohtaan. Suomessa juridisesti isäksi tullaan joko avioliitossa isyysoletuksen tai adoption kautta, tai avioliiton ulkopuolella isyyden tunnustamisen myötä. Miehen juridisesta isyydestä tulee täysivaltaista, kun mies saa lapsen huoltajuuden. (Huttunen 2001, 60–61.) Isyyslain (11/2015) mukaan aviomies on lapsen isä lapsen syntyessä avioliiton aikana. Muissa tapauksissa isyys vahvistetaan maistraatin tai tuomioistuimen päätöksellä. (Isyyslaki 11/2015.)

Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan lapsen kanssa elämisestä, asumisesta, huolenpidosta, ja vuorovaikutuksesta muodostuvaa isyyttä. Tällaisessa suhteessa lapsi pitää miestä isänään ja on kiintynyt häneen. (Huttunen 2001, 62.) Osana sosiaalista isyyttä Huttunen (2001, 62) mainitsee myös lapsen kanssa näyttäytymisen erilaisissa sosiaalisissa tilan-

teissa, joissa ulkopuoliset henkilöt tottuvat mieheen lapsen isähahmona ja tavallaan antavat myös hyväksyntänsä isyydelle. Sosiaalinen isä voi olla esimerkiksi uusperheen mies, joka on ottanut aseman lapsen vanhempana (Hynynen 2006).

Psykologisessa isyydessä puolestaan on kyse isän henkilökohtaisesta kokemuksesta, että hän on lapsen isä, ja vastaavasti lapsen kokemuksesta: ”tuo mies on minun isäni”. Tällaisessa suhteessa olennaista on se, että lapsi ja isä kokevat saavansa yhdessäolosta ja vuorovaikutuksesta aitoa iloa ja tyydytystä. Suhde perustuu kiintymykseen ja yhteensuuluvuudentunteeseen. (Huttunen 2001, 64.) Psykologisen isyyden käsitteeseen liittyy sitoutuminen, joka toimii mittarina tutkittaessa miehen osallisuutta lasten hoivaamiseen ja hoitamiseen (Eerola & Mykänen 2014, 14).

3.1.2 Hoivaisuus

Huttunen (2001, 83) kertoo niin sanotun perheenpää-isän olevan ydinperheisyyden muoto, jossa isän rooli on olla kodin auktoriteetti. Isän tehtävä on ensisijaisesti ohjata ja opastaa lapsia, asettaa rajat lapsille ja antaa heille isän rakkautta. Tällaisella isällä arkinen puuhastelu lasten kanssa saattaa jäädä muiden asioiden rinnalla toissijaiseksi. Nykyään isän ja äidin tiukasta roolijaosta on eriydytty uusiin, tasa-arvoisempiin vanhemmuuden muotoihin. (Huttunen 2001, 83.) Nykyajan isät ovat aktiivisesti mukana lastenhoidossa, osallistuen oma-aloitteisesti lastensa elämään ja perheen arkeen. Tilastollisesti katsottuna tämä on nähtävissä esimerkiksi siten, että suomalaiset miehet pitävät aiempaa enemmän perhevapaita. (Eerola & Mykkänen 2014, 16.)

Keskustelua uusista isyyden muodoista on käyty jo 1980-luvulta lähtien. Tämä niin sanottu uusi isyys haastaa vanhan käsityksen vanhemmuudesta, jossa lastenhoito kuului ensisijaisesti äidin vastuulle. Uusi näkökulma on, että lapsen hoitamiseen harjaannutaan kokemuksen kautta, jolloin isällä on yhtä suuri mahdollisuus hoitaa lapsensa tarpeita, kuin äidillä. Lisäksi keskustelu sai lähtönsä havainnosta, että jos isät eivät ole läsnä lastensa elämässä luoden heihin läheistä suhdetta, saattavat isät jäädä syrjään lastensa tunnemaailmasta. (Huttunen 2001, 171.) Osallistuvat ja hoivaavat isät ovat uusia, aktiivisen ja sitoutuneen isyyden muotoja. Tällaisille isille lapsen hoitamiseen ja kasvatukseen osallistuminen on tietoisien toiminnan tulosta. Hoivaava isä aloittaa lapsen kanssa olemisen aktiivisesti heti lapsen syntymästä saakka. (Huttunen 2001, 84–85.)

Hoivaava isä pyrkii läheiseen suhteeseen lastensa kanssa. Tällainen isyys juontaa juurensa sukupuolten välistä uusjakoa vaativista suuntauksista. (Vuori 2004, 30.) Hoivaisyyden edellytys onkin niin sanottu jaettu vanhemmuus, jossa vanhemmuus on hoivatyötä, joka voidaan tasaisesti puolittaa isän ja äidin kesken. Tällöin vanhemmuuden roolit eivät ole automaattisesti sukupuoleen sidottuja, vaan isän ja äidin erilaisuus voi tulla esille tavallisissa arjen vuorovaikutustilanteissa lapsen kanssa. Tärkeää on, että molemmat lähtökohtaisesti sitoutuvat vanhemmuuteen samalla panoksella, ollen valmiita hoitamaan erilaisia kodin ja lapsen hoitoon liittyviä tehtäviä. (Huttunen 2001, 174.)

3.2 Isyyden tukeminen

Yhteiskunnan tehtävä on olla tukemassa isyyttä. Yhteiskunnallisella tasolla käydään keskustelua työn ja perheen yhteensovittamisesta, sekä isän ja äidin tasa-arvoisista oikeuksista vanhempainvapaisiin. Puhuttaessa suomalaisten miesten osallisuudesta ja sen tukemisesta, perhevapaat ja perhepolitiikka ovat olleet keskeisessä roolissa, sillä perhepoliittiset lait ja asetukset muodostavat kehyksen sille, miten paljon miehillä on mahdollisuuksia osallistua perheen arkeen (Eerola & Mykkänen 2014, 16). Nämä yhteiskunnan ratkaisut vaikuttavat siis perheen sisällä tehtävään työnjakoon, esimerkiksi kotitöiden jakautumiseen. Esimerkiksi perhevapaat ja työajan lyhentäminen lisäävät mahdollisuuksia kotonaoloon, mikä vaikuttaa suoraan kotitöiden jakautumiseen. (Miettinen 2008, 84.) Isät siis tarvitsevat yhteiskunnan tukea ja joustavuutta voidakseen olla aktiivisia toimijoita perhe-elämässä. Yhteiskunnan tulisi siis pystyä tarjoamaan ja kehittämään isille sellaisia palveluita, joita nykyajan isät kokevat itse tarvitsevansa.

Perhevapaat, kuten äitiys-, isyys-, ja vanhempainvapaat ovat yksi esimerkki yhteiskunnan tarjoamista tukikeinoista. Äitiysvapaan kesto on 105 arkipäivää, kun vastaavasti isyysvapaan pituus on 54 arkipäivää. Äitiysvapaan jälkeen joko isän tai äidin on mahdollista jäädä vanhempainvapaalle, jonka kesto on 158 arkipäivää. (Kansaneläkelaitos 2017.) Vanhempainvapaiden tarkoituksena on tukea vanhempaa ansiotyön ja lapsiperheen arjen yhteensovittamisessa. Käytännöt työpaikoilla ja arkielämässä ohjautuvat lainsäädännön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti. Vaikka vanhempainvapaa on usein mielletty äidille kuuluvaksi vapaaksi, todellisuudessa kummalla tahansa vanhemmista on oikeus vapaaseen. Vanhempainvapaajärjestelmä tarjoaa siis myös isälle mah-

dollisuuksia ottaa töistä vapaata hoitaakseen lapsiaan. Isän pitämä vapaa on merkityksellinen isä-lapsisuhteen muodostumisen kannalta, mutta myös äidin työssäkäynnin kannalta. (Lammi-Taskula 2004, 168.)

Isyyttä tukemassa ovat myös neuvolat, sekä erilaiset julkisen ja kolmannen sektorin toimijat, jotka järjestävät esimerkiksi vertaistoimintaa ja isäryhmiä. Erilaiset seurojen, järjestöjen ja yhdistysten järjestämät vapaa-ajan toiminnot voivat olla hyviä paikkoja kohdata toisia lapsiperheitä ja isiä (Lähteenmäki & Neitola 2014, 71–72). Tutkimukseni yhteistyökumppani, Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n isätyö, tarjoaa isille apua kriisiytyneissä perhetilanteissa, järjestää isille tapaamisia työntekijän kanssa, sekä tarjoaa vertaistukipalveluita (Tampereen ensi- ja turvakoti ry 2017). Vertaistuen mahdollisuudet auttavat tukemaan ja vahvistamaan isien omia sosiaalisia verkostoja, joista usein puuttuu luotettava mieskaveri, jolle voisi ja kehtaisi asioista puhua.

3.2.1 Vertaisryhmä isyyttä tukemassa

Suomessa ryhmähoito juontaa juurensa 1950-luvulle, josta lähtien sitä on käytetty ja kehitelty sosiaali- ja terveysalalla (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 269). Ryhmähoidossa keskeistä on keskustelu, mutta ryhmään saattaa kuulua myös toimintaa. Keskustelun tarkoituksena on herättää ryhmän jäsenten välillä uusia ajatuksia ja näkemyksiä. Ryhmä muodostuu yksilöistä, joilla on yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta ja käsitys siitä, ketä ryhmään kuuluu. esimerkiksi opiskelijoiden vuosikurssi tai kuoro ovat ryhmiä. Suurin osa ihmisistä kuuluu useaan eri ryhmään. Ryhmän tavoitteellisuuden kannalta on ihanteellista, että ryhmällä on selkeä ohjaaja. (Vilén ym. 2008, 270.)

Jos samat henkilöt kokoontuvat useamman kerran yhteen, syntyy ryhmäprosessi. Olennaista on luottamuksellisen ja hyväksyvän ilmapiirin syntyminen ryhmässä. Ryhmällä on myös ohjaaja, joka on omalla panoksellaan mahdollistamassa luottamuksellisen ilmapiirin syntymistä. Ryhmä ei pysy alusta loppuun samanlaisena, vaan se muuttaa muotoaan. Ryhmän muotoutuminen on prosessi, joka voidaan jakaa useampaan eri vaiheeseen. Ryhmä käy läpi eri vaiheita ja kehitystehtäviä. Ryhmä voidaan jakaa viiteen eri vaiheeseen: muotoutumisvaiheeseen, myrskyämisvaiheeseen, sääntöjen luomisen ja vakauttamisen vaiheeseen, työskentelyvaiheeseen, sekä päätösvaiheeseen. (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2014, 88–90.)

Vertaisryhmä on yksi ryhmämuoto. Vertaisryhmässä kaikilla osallistujilla on sama ongelma tai yhdistävä tekijä. (Vilén ym. 2008, 273.) Ryhmään kootaan siis yhteen ihmisiä, joilla on samanlaisia kokemuksia. Ryhmässä jaetaan näitä kokemuksia ja keskustellaan yhdessä työstäen asioita. Tarkoituksena on saada vertaistukea ja oppia vertaiskokemuksista. Kokemuksista keskustelu voi tuoda uutta perspektiiviä asioihin, ja toisilta voi oppia hyödyllisiä keinoja suhtautua ongelmaan, sekä toimimaan sen voittamiseksi. (Vänskä ym. 2014, 88.) Vertaisryhmälle on tärkeää samankaltaisuuden kokemus, vaikka osallistujat olisivat eri vaiheessa omaa kriisiänsä. Kun jokaista paikallaolijaa yhdistää sama haaste tai tekijä, syntyy normaaliuden tunne. Tällöin ihminen ei koe olevansa yksin kyseisen asian kanssa. (Vilén ym. 2008, 273, 277.)

Isille on kehitetty omia vertaisryhmiä. Esimerkiksi isätyötä toteuttavan Miessakit ry:n Internet-sivuilla kerrotaan isäryhmien lähtökohtana olevan isyyden vahvistaminen, jonka lisäksi isien vertaisryhmien tarkoituksena on tehdä näkyväksi miehenä ja isänä olemiseen kuuluvia rooleja, sekä tutkia niitä. Tällaisissa ryhmissä isyyttä ja siihen liittyviä asioita saa käsitellä toisten samanlaisissa tilanteissa olevien isien kanssa, mikä tukee lisäksi kasvua ja antaa tukea kohdata yhteiskunnassa vallitsevia isyyteen kohdistuvia haasteita. (Miessakit ry 2015.) Lähteenmäen ja Neitolan (2014, 70) mukaan isäryhmät voivat tarjota isille mahdollisuuden uusien ihmissuhteiden luomiseen silloin, kun tarvetta uusille ystäville on. Tutkimani Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n järjestämä isälapsiryhmä on isien vertaisryhmä.

3.2.2 Miehen sosiaalinen verkosto

Sosiaalisella verkostolla tarkoitetaan niitä sidoksia ja sosiaalisia suhteita, joita yksilöllä on toisiin ihmisiin tai ryhmiin. Tällainen verkosto on jokaisella ihmisellä ainutlaatuinen, ja se koostuu esimerkiksi sukulaisista, ystäväistä, työtovereista, tai muista henkilöistä joiden kanssa yksilö on yhteydessä. (Lähteenmäki & Neitola 2014, 65-66.) Sosiaaliseen verkostoon kuuluvat ihmiset antavat yksilölle niin emotionaalista kuin välillistä tukea, muodostaen samalla roolimalleja ja ystävyysuhteita. Tärkeää on tuen vastavuoroisuus ja vanhemman tyytyväisyys omaan sosiaaliseen verkostoonsa. Tällä tyytyväisyydellä on vaikutusta vanhemman hyvinvointiin. (Lähteenmäki & Neitola 2014, 66, Cochranin & Niegon 2002, 123 – 148 mukaan.)

Sosiaalinen verkosto ei pysy samanlaisena ihmisen koko elämän ajan, vaan se muuttaa muotoaan eri elämänvaiheissa. Kun elämäntilanteet vaihtuvat, myös ihmissuhteita saat-
taa katketa ja samalla uusia solmitaan. Ihmissuhteet voivat myös muuttaa muotoaan.
(Laine, Ruishalme, Salervo, Siven & Välimäki 2009, 147.) Ihmissuhdeverkoston ylläpi-
ttäminen ja rakentaminen on prosessi, jossa ihmiset vaihtavat keskenään esimerkiksi
neuvoja, ehdotuksia ja tukea. Tällaiselle verkostolle olennaista on vastavuoroisuus.
Luotettava ihmissuhdeverkko suojelee elämän vastoinkäymisiltä ja kolhuilta, ja on lää-
kettä sosiaaliseen eristäytymiseen. (Silvennoinen 1999,7.)

Naisilla ja miehillä ihmissuhdeverkostot eroavat toisistaan. Miesten verkostot eroavat
naisten ihmissuhdeverkostoista siten, että miehillä on yleensä vähemmän sellaisia lähei-
siä miessuhteita, joiden kautta voisi saada henkistä tukea ja päästä purkamaan huolia.
(Silvennoinen 1999, 16.) Miehillä yhteisöllisyys on usein myös rajautunut tiettyyn har-
rastukseen tai asiaan. Jos mies on mukana esimerkiksi urheilujoukkueessa, keskustelu
keskittyy usein vain pääasiaan. Mies saattaa olla vuosiakin osana jotakin harrasteryh-
mää kohtaamatta muita ryhmään kuuluvia syvällisemmällä tasolla. (Puohiniemi & Ny-
man 2007, 240 – 241.)

Väestöliiton tutkimuksessa haastatellut isät kokivat ystävänsä ja samoja elämäntilanteita
kokeneet työkaverit voimavaroiksi, joiden avulla sai pohtia omaa tilannetta. Puute muis-
ta miespuolisista keskustelukumppaneista on osalle isistä ongelma. (Kekkonen 2010,
54–55.) Lähteenmäki ja Neitola (2014) ovat tutkineet Turun yliopiston Hyvän kasvun
avaimet – seurantatutkimuksen isäaineistoa. Tutkimuksen isille tärkeimmän tuen antaa
epävirallinen verkosto, johon kuuluvat läheiset ihmiset, kuten vanhemmat, ystävät, su-
kulaiset ja tuttavat. Viralliseen verkostoon, kuten viranomaisiin ja kansalaisjärjestöjen
palveluihin tutkimuksen isät tukeutuvat harvemmin. (Lähteenmäki & Neitola 2014, 68.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus oli tutkimuksen kannalta sopivin vaihtoehto, sillä isä-lapsiryhmä oli pieni ja laadullinen tutkimus mahdollistaa keskittymisen pieneen määrään tutkittavia henkilöitä. Isä-lapsiryhmään osallistui kolme isää ja kolme lasta, sekä kaksi ohjaajaa. Ryhmä kokoon-tui yhteensä neljä kertaa, kaksi kertaa vuoden 2016 lopussa ja kaksi kertaa tammikuussa 2017.

Kvalitatiivinen tutkimus on termi, joka kätkee allensa useita eri tutkimus- ja lähestymis-tapoja. Laadullisia keinoja kerätä tietoa ovat esimerkiksi haastatteluaineistot ja muis-tiinpanot, tai visuaalinen materiaali, kuten valokuvat ja videot, joiden avulla pyritään selittämään ja ymmärtämään sosiaalisia ilmiöitä. (Saldaña 2011, 3.) Käytin tutkimuk-sessani laadullisina tiedonkeruutapoina haastattelua, sekä omia havaintojani.

Laadullinen tutkimus kuvaa siis lähtökohtaisesti todellista elämää (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Laadulliselle tutkimukselle ominaista on se, että aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa ja että tutkija käyttää tiedonkeruuseen ihmisten kanssa käymiään keskusteluja ja omia havaintojaan. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa käytetään usein tutkimusmetodeja, joiden avulla tutkittavien ääni pyritään tuomaan esil-le. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja tapauk-sia käsitellään ainutlaatuisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Valitsin tutkimukseeni tarkoi-tuksella juuri tämän isä-lapsiryhmän ja siihen osallistuvat isät. Pyrin saamaan tutkimuk-sessa heidän mielipiteensä ja äänensä kuuluviin.

Laadullisesta tutkimuksesta saatua aineistoa analysoidaan mahdollisimman perusteelli-sesti. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei tällöin ole määrä vaan laatu. Lisäksi laadulli-nen tutkimus mahdollistaa liikkeelle lähtemisen niin sanotusti mahdollisimman puhtaal-ta pöydältä ilman ennakoasettamuksia tai määritelmiä. (Eskola & Suoranta 2014, 18 - 19.)

4.2 Teemahaastattelu ja havainnointi tutkimusmenetelminä

Useat laadulliset tutkimukset tehdään kohderyhmän haastattelujen pohjalta, sillä se on tehokas tapa kerätä tietoa yksilöiden tai ryhmien kokemuksista, tunteista ja mielipiteistä. Haastattelu voi olla erittäin strukturoitu, jolloin kysymykset on tarkasti laadittu etukäteen. Haastattelu voi olla myös puolistrukturoitu tai täysin vapaamuotoinen. (Saldaña 2011, 32.) Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on ennalta määrätty, mutta kysymyksiä ei ole muotoiltu tarkasti, eikä niitä välttämättä esitetä tarkassa järjestyksessä (Eskola & Suoranta 2014, 87).

Teemahaastattelu on siis puolistrukturoitu haastattelu, jossa korostetaan ihmisten omia tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä, sekä sitä, miten nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Tällaisessa haastattelussa kysymykset tulee laatia siten, että niiden avulla pyritään löytämään tutkimuksen kannalta merkityksellisiä vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Eskola & Vastamäki (2015) kuvaavat teemahaastattelua eräänlaisena keskusteluna. Tämä keskustelu lähtee tutkijan aloitteesta ja keskustelun tarkoituksena on selvittää haastateltavalta tutkijaa kiinnostavat ja tutkimuksen kannalta merkittävät asiat. Haastattelu on lisäksi keino haastateltavalle tuoda oma äänensä ja mielipiteensä kuuluviin, ja myös kertoa omista kokemuksistaan. (Eskola & Vastamäki 2015, 27–28.)

Teemahaastattelu oli sopivin vaihtoehto tutkimukseen, sillä haastateltavia oli pieni määrä, ja halusin kerätä tietoa isä-lapsiryhmään osallistuneiden isien omien kokemusten ja ajatusten pohjalta. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, sillä tällöin jokainen isä sai erikseen äänensä kuuluviin. Tämä oli myös yhteistyökumppanini toive. Kullekin haastateltavalle oli varattu 30 minuutin haastattelu-aika. Haastattelujen kesto oli noin 13–20 minuuttia riippuen haastateltavasta. Haastattelut toteutettiin Perhekulma Puhurin tiloissa. Varasin haastatteluja varten varauskalenterista huoneen varmistaakseni tilan rauhallisuuden.

Haastatteluja varten oli laadittu tiettyjä tukikysymyksiä (ks. Liite 1), mutta haastattelut etenivät vapaassa järjestyksessä aihepiiristä toiseen. Tällöin kunkin haastateltavan kohdalla keskityttiin hieman eri mittakaavassa eri aihepiireihin riippuen siitä, millaisia asioita haastateltava itse nosti esille ja minkä hän koki merkitykselliseksi. Haastattelurunkoon oli merkitty haastattelun kannalta tärkeät teemat, sekä mahdollisia tarkentavia ky-

symyksiä haastattelun etenemiseksi. Kaikki haastattelut nauhoitettiin osallistujien luvalla.

Havainnointi on haastattelun ohella toinen yleisesti laadulliseen tutkimukseen liitetty tiedonkeruumenetelmä. Havainnointi voi tukea ja syventää muulla tavoin kerättyä aineistoa, esimerkiksi haastattelua. Havainnoinnilla on erilaisia asteita, joissa tutkija osallistuu havainnoitavien toimintaan eri intensiteetillä. Tutkija voi esimerkiksi toteuttaa piilohavainnointia, jossa hän on kokonaan poissa havainnoitavien tietoisuudesta, tai havainnointia, jossa tutkija on läsnä, mutta ei osallistu tutkittavien toimintaan. Tavallisesti kuitenkin havainnointi yhdistetään osallistumiseen. (Grönfors 2015, 151–152.)

Havainnoinnin avulla voidaan tutkia ihmisten luonnollisia reaktioita, toimintatapoja ja vuorovaikutusta, sekä tehdä päätelmiä heidän ajattelutavoistaan ja kokemuksistaan. Näin voidaan saada kerättyä informaatiota, jonka kerääminen pelkän haastattelun keinoin ei olisi välttämättä mahdollista. (Saldaña 2011, 46.) Pelkästään haastattelun ja kyselyn avulla ei voida tietää, mitä todella tapahtuu. Havainnoimalla voidaan saada suoraa tietoa siitä, miten ihmiset toimivat ja käyttäytyvät. Havainnoinnilla voidaan siis tutkia, toimivatko ihmiset todella siten, miten he sanovat toimivansa. (Hirsjärvi ym. 2009, 212-213.)

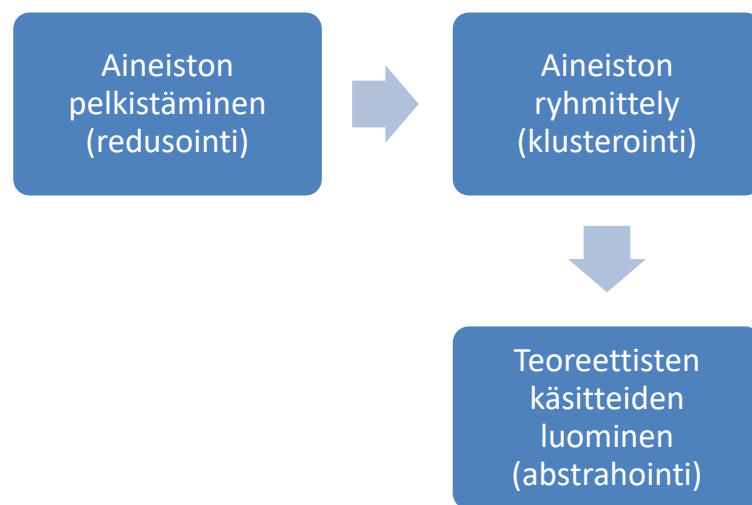
Käytin tutkimuksessani osallistuvaa havainnointia, jossa tutkija on aktiivinen toimija tiedonantajien keskuudessa. Tällöin sosiaaliset vuorovaikutustilanteet ovat tärkeä osa tiedonhankintaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 82.) Osallistuvassa havainnoinnissa havainnoinnin apuvälineenä ovat aistit ja näkö, sekä tunteet. Tavallisinta on, että havainnoinnin aikana tulee tilanteita, joissa tutkija osallistuu toimintaan, mutta myös tilanteita, joissa tutkija pysyttelee pelkän tarkkailijan roolissa. (Grönfors 2015, 152.) Havainnoinnin tarkoituksena tutkimuksessani oli täydentää teemahaastatteluista saamaani aineistoa.

Lähtökohtaisesti yhteistyökumppanin toive oli, että osallistun kaikille neljälle isä-lapsiryhmäkerralle tarkkailijana ja havainnoitsijana, mutta myös aktiivisena toimijana olemalla mukana keskustelussa, lasten vahtimisessa ja välipalan tarjoilemisessa. Tämä mahdollisti havainnoinnin lisäksi tutustumisen haastateltaviin ennen itse haastattelutilannetta. Lopulta pystyin osallistumaan kolmelle isä-lapsiryhmäkerralle, joiden aikana

havainnoin tutkimuskysymysten pohjalta isien keskusteluissa esille nostamia asioita, sekä isien ja lasten käyttäytymistä ryhmässä.

4.3 Sisällönanalyysin toteuttaminen tutkimuksessa

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen tehdään sisällönanalyysi (kuvio 2). Tällöin saatu aineisto pelkistetään eli redusoidaan, ja siitä karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennaiset asiat pois. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineisto pelkistetään litteroimalla. Tämän jälkeen aineisto ryhmitellään käymällä tarkasti läpi aineistosta saadut alkuperäisilmaukset, ja etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Lopuksi luodaan teoreettisia käsitteitä, eli abstrahoidaan aineisto erottelemalla tutkimuksen kannalta olennaiset asiat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–111.) Tässä luvussa tuon esille, miten toteutin tutkimuksessani sisällönanalyysin ja millaisia vaiheita siihen sisältyi.

KUVIO 2. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108)

Tein havaintoja jokaisella kolmella isä-lapsiryhmän kokoontumiskerralla, joilla olin mukana. Kokosin tekemäni havainnot muistiinpanoiksi vihkoon siten, että jokaiselta ryhmäkerralta oli eritelty niille osallistuneista isistä ja heidän lapsistaan omat muistiinpanot. Jotta pystyin tarkastelemaan tutkimukseni kannalta tärkeitä havaintoja, tuli minun karsia turhat havainnot pois ja poimia aineistosta olennainen. Jaottelin olennaiset havainnot tutkimuskysymysten mukaisesti.

Toteutin teemahaastattelut sopimalla jokaisen isän kanssa oman haastatteluajan. Nauhoitin isien teemahaastattelut ja litteroin ne, eli kirjoitin ne puhtaaksi sana sanalta (Hirsjärvi ym. 2009, 222). Tämän jälkeen tulostin litteroidut haastattelut ja etsin niistä tutkimuskysymysteni kannalta olennaisia asioita alleviivaamalla. Kokosin olennaiset kohdat sitaatteina ylös erilliseksi tiedostoksi. Tämän jälkeen teemoittelin nuo olennaiset sitaatit, eli ryhmittelin vastauksia tutkimukseni aihepiirien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kokosin jokaisen teeman alle kunkin isän vastaukset kyseistä teemaa koskien. Tämän jälkeen minun oli myös mahdollista tutkia, montako kertaa mikäkin teema esiintyi haastatteluaineistossa. Vertailin myös samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia eri haastateltavien vastauksien välillä. Tämän jälkeen vertasin havainnoinnista saamaani aineistoa haastatteluaineistoon ja etsin niiden väliltä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

5 ISIEN KOKEMUKSIA ISÄ-LAPSIRYHMÄSTÄ

5.1 Isien odotukset ryhmälle

Isiltä kysyttiin, mikä sai heidät lähtemään mukaan isä-lapsiryhmään. Yhteistä kaikkien vastanneiden kesken oli se, että he halusivat omasta kiinnostuksestaan osallistua ryhmään: kaksi isää sanoi aktiivisesti etsineensä ja tiedustelleensa tämän kaltaista isä-lapsiryhmää, ja yksi isä oli saanut tiedon ryhmästä sosiaalityöntekijältään, jonka myötä halusi itse osallistua. Isät toivoivat ryhmää, jossa oltaisiin pelkästään isien ja lasten kesken, sillä he kokivat monien tämän kaltaisten palveluiden useimmiten olevan suunnattu joko koko perheelle, tai äideille ja lapsille.

No ite itse asiassa jo ennen ku ees kuulin ryhmästä, nii olin tällai eri paikoista tiedusteluja kyselly, et olisko jotai tällatteita ryhmiä ja yhteishomia tällai niinku iha erityisesti tällai lapsille ja isille suunnattu. Että ku melkei kaikki nää paikat mitä tällai näin katteli ja tiedusteli oli niinku joko koko perheelle, taikka sitte lapset ja äidit. - Isä 1

Isien odotukset ryhmää kohtaan olivat melko väljät. Isät odottivat saavansa ryhmästä muiden isien vertaistukea, johon kuului keskustelumahdollisuuden lisäksi rento yhdessäolo ja positiivinen mieli. Yksi isistä oli kokenut ryhmässä erityisen tärkeäksi vertaisuuden, eli kokemuksen siitä, että on muitakin samanlaisia isiä samanlaisissa elämäntilanteissa. Myös ryhmäkerroilla ilmeni selkeästi isien verkostoista jopa puuttuvan vertaistuen mahdollisuus, tai ainakin sitä toivottaisiin olevan enemmän. Yksi isistä otti ryhmässä puheeksi sen, miten lähipiirissä on vain vähän miehiä, joiden kanssa puhua. Hän koki, että mieskavereiden kanssa ei tule yhtä helposti perheasioista puhuttua, jos heillä ei ole lapsia. Lisäksi isät toivat yleisesti esille ryhmässä sen, että olisi mukavaa jos omissa ihmissuhdeverkostoissa olisi enemmän miehiä. Haastatteluissa kävi ilmi, että isät halusivat ryhmään, jossa pystyy keskustelemaan isien kesken asioista.

Saatto olla että sitä ku välillä toivonu sitä sellasta jotai vertaisjuttuseuraa semmosista ihmisistä jotka on, tai muista isistä, se ehkä sitte oli, ehkä sen suhteen saatto olla odotuksia. – Isä 2

Mun mielestäni on tosi hyvä kuulla, että siellä on samanlaisia siis, miehiä. Heillä on sama tilanne kuin mulla. Siis tuntui että en oo yksin täällä maailmassa. – Isä 3

Lasten viihtyvyys nousi myös esille tärkeänä seikkana; isät toivoivat, että lapset tulisivat toimeen ryhmässä keskenään. Erästä isää mietitytti aluksi lasten ikäero, sillä hänen lapsensa oli nuorin ryhmään osallistuva. Yksi isistä oli positiivisesti yllätynyt siitä, että lapset viihtyivät ryhmässä niin hyvin yhdessä. Lasten viihtyminen oli nähtävissä myös ryhmäkerroilla esimerkiksi lasten keskinäisistä leikeistä. Lapset eivät ujostelleet toistensa seuraa, vaan leikkivät luontevasti yhdessä.

Oisko mulla ollu odotuksia sitte että olis semmosta mukavaa yhdessä porukassaoloa. Sitte ku oli ne lapset mukana nii sithän se ehkä jopa melkein ylitti odotukset, tai en mä tiää, sillai oli ainaki vähintäänki yhtä hyvin meniku odotin. – Isä 2

Yhdistävä tekijä kaikkien isien vastauksissa oli selkeästi vertaisuuden kaipuu muista isistä. Jokainen sanoitti kuitenkin omalla tavallaan, mitä tuo vertaisuus voisi pitää sisällään. Isä 2 koki vertaistuen rentona yhdessäolona ja vertaisjuttuseurana kun taas isä 3 koki erittäin vahvasti, että ei koe olevansa yksin maailmassa kun saa puhua ongelmista ja asioista toisten isien kanssa. Isä 1 näki ryhmässä selvästi tärkeänä myös lasten mukanaolon.

5.2 Ryhmän anti isien näkökulmasta

Isiltä kysyttiin, vaikuttiko ryhmä heidän arkeensa, isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, tai isien omiin sosiaalisiin verkostoihin. Isien mielestä ryhmän suurinta antia oli se, että huomasi olevan muitakin isiä, joilla on samanlaisia tilanteita, ja isiä, jotka viettävät paljon aikaa lastensa kanssa, eli vertaistuen tärkeys korostui. Ryhmään osallistuvilla isillä oli yleinen kokemus siitä, että useimmiten näkee äitejä ja lapsia tekemässä yhdessä asioita. Eräs isä mainitsi myös, että tärkeää ryhmässä oli se, että oli jokin kodin

ulkopuolinen paikka, johon lähteä yhdessä lapsen kanssa. On eri asia lähteä yhden lapsen kanssa jonnekin viettämään aikaa kahdestaan, kuin koko perheen kanssa.

No kyllä ainaki sen huomaa, että ei oo niinku ainut isä joka tuolla noin niin ympäriinsä lapsensa kanssa painelee ja kehittää, ja tällai näin lapsen kanssa tekemistä. Että melkein muuten tällai näin näkee, että äidit siellä painelee lasten kanssa. – Isä 1

Isät kokivat, että asioista oli melko helppo keskustella toisten ryhmän isien kanssa. He eivät kuitenkaan kokeneet vielä saaneensa henkilökohtaisiin sosiaalisiin verkostoihinsa mitään pysyvää antia ryhmästä sen lyhytkestoisuuden vuoksi. Isät ovat kuitenkin ryhmän myötä jakaneet keskenään puhelinnumeronsa, ja ovat suunnitelleet myös olevansa yhteyksissä toisiinsa. Kaikki isät olivat avoimia ryhmän ulkopuolisille tapaamisille. Erityisesti yksi isä oli ajatellut ottaa aktiivisesti yhteyttä toisiin isiin.

Todennäköisesti otan molempiin sillain yhteyttä, että jos sitte ehdotan, että jos nähtäs porukalla, jollei siel muista kuulu. – Isä 2

Isien haastatteluista ei käynyt ilmi, että ryhmäkerroilla olisi ollut erityisen huomattavaa vaikutusta heidän isä-lapsisuhteeseensa. Tähän syyksi yksi isä totesi sen, että hän viettää muutenkin jatkuvasti aikaa lapsensa kanssa. Yksi isä totesi haastattelussa, että ehkä jotakin vaikutusta on voinut olla hänen ja lapsen väliseen suhteeseen, mutta ei osannut haastattelutilanteessa tarkentaa millaista. Ryhmäkerroilla oli selvästi huomattavissa, että isät viettävät lastensa kanssa paljon aikaa. Tämä oli nähtävissä esimerkiksi siitä, että välillä lapset istuivat isiensä sylissä, ja myös ryhmäkeskustelussa isät nostivat arjessa tärkeiksi asioiksi lapsen kanssa olemisen, sekä asioiden tekemisen yhdessä.

5.3 Isien kokemukset ryhmäkertojen sisällöistä

Haastateltavien kanssa keskusteltiin siitä, tuntuiko heidän mielestään luontevammalta pelkästään keskustella ryhmäkerroilla, vai tehdä jotakin toiminnallista. Kaikkien isien haastatteluissa nousi selkeästi esille se, että heidän oli helpompi tulla uuteen ryhmään, kun keskustelut aloitettiin erilaisten esineiden avulla. Esimerkiksi ensimmäisellä ryhmäkerralla jokainen isä toi mukanaan ryhmään jonkin lapselleen tärkeän lelun, ja siitä

aloitettiin työntekijän johdolla keskustelu. Ryhmäkerroilla heiteltiin myös piirissä pehmpalloa, jonka heittäjä sai kysyä kysymyksiä siltä henkilöltä, jolle heitti pallon. Isien mielestä tämä helpotti keskustelun aloittamista. Isät kokivat siis keskustelun tärkeäksi osaksi ryhmää, mutta toiminnallisuus nousi esille eräänlaisena toimivana keinona aloittaa keskustelu.

Ekalla kerralla parhaiten jäi ehkä mieleen just tää ku lapsille tällai näin niinku joku tärke lelu tai tavara muille esiteltiin. Siin oli tällanen aika niin sanotusti, sen kautta oli luontaisesti helpompi tehdä mitään kun vaan extempore olis alkanu kertoon ja selittään että mitenkä menee. Pysty osittain sitä keskustelua vähä sen tavararan suuntaan vetäseen, että sitä kautta oli tällai helppo keskittyä siihen, mitä vaan sit niinku yleisesti kaikille lähitis ympäripyöreesti asioista puhuun. – Isä 1

Lisäksi isät tekivät yhdellä ryhmäkerralla lapsensa tärkeimmistä ihmissuhteista verkostokartan, sekä toisella ryhmäkerralla kollaasin (kuva 1) teemalla ”mistä olen tulossa – minne menossa.” Haastatteluissa isät totesivat, että tällaisten harjoitusten tekeminen on ajatuksia herättävää. Yksi isä sanoi, että tällaisten teosten kautta on helpompaa selittää esimerkiksi omista ongelmista, sillä hän koki kuvan avulla voivansa kertoa enemmän tuntemuksistaan, kuin pelkkien sanojen. Kuitenkin isät toivat haastattelussa esille, että tällaisten pohdiskeluvien harjoitusten tekeminen voisi olla helpointa silloin, kun lapset eivät ole mukana. Lasten kanssa isät kokivat, että keskittyminen herpaantuu helpommin heidän touhuihinsa.

KUVA 1. Isän tekemä kollaasi aiheesta ”mistä olen tulossa, minne menossa”

Siis paperilla, siinä on kuva, että sä voit kertoa siis enemmän. – Isä 3

Silloin ku lapset on mukana nii silloin varsinki on hankala ittekseen jotain paperin täyttöö tai muuta vastaavaa, siihen keskittyy kun puolet ajatuksista on siinä nii että mitä tähän nyt pistäs ja toiset puolet on siinä nii et seuraat mitä se lapsi siinä touhuua. Silloin kun lapset on mukana nii enemmän sellanen toiminnallinen tapahtuma sun muuta nii se on luontaisesti helpompaa. Mutta sitte jos on tällai pelkät isät koossa nii silloin sitte keskustelua sun muuta. – Isä 1

Verkostokarttaa tehdessään isät poistuivat huoneesta erilliseen tilaan ja lapset jäivät ohjaajien vahdittaviksi. Isät vaikuttivat hyvin keskittyneiltä työskentelyyn ja tuotoksia läpikäydessä olikin huomattavissa, että isät ottivat tehtävän tosissaan. Keskustelua heräsi verkostokartan pohjalta esimerkiksi siitä, ettei isien ole välttämättä aina helppo saada hoitajaa lapselle tarpeen tullessa, sekä siitä, että muita isiä on omissa verkostoissa melko vähäisesti ja isäkontakteja toivottaisiin enemmän. Kuvakollaasien kautta isät toivat ryhmäkerralla esille, että heille on tärkeää tehdä asioita yhdessä lastensa kanssa, ja että tulisi muistaa löytää ilo myös pikkulapsiperheen arjesta.

5.4 Isien ajatuksia lasten osallistumisesta ryhmään

Kaikki isät ajattelivat, että heidän lapsensa oli osallistunut ryhmään mielellään. Erityisesti isät pitivät tärkeänä ryhmäkertaa, jolloin he kävivät lasten kanssa Leo's Leikkimaassa. Silloin he pääsivät viettämään laatuaikaa lapsensa kanssa. Tuolla kerralla isät eivät niinkään paljon olleet jutelleet keskenään, koska lasten perään piti katsoa. Haastatteluista käy kuitenkin ilmi, että isät ja lapset olivat viihtyneet hyvin Leo's Leikkimaassa ja tämä ryhmäkerta nousi erityisenä esiin. Tästä voidaan nähdä lasten kanssa vietetyn ajan merkityksellisyys isille.

Se Leon Leikkimaa oli kyllä sellanen, mut se oli ehkä enemmän kuitenkin niinku mun ja (lapsen nimi), mut se oli kyllä, tosi kiva muisto jäi siitä.

– Isä 2

(Lapsen nimi) siinä olis jäänyt vielä siihen asti kunnes paikka menee kiinni nii sinne paikanpäälle, mutta ite rupes huomaa että toinen rupes sen verran oleen väsyny, että siinä nii jos vielä kauheesti pitkittää poislähtöö nii iltahommat menee ihan tällai vähä niinku penkin alle. – Isä 1

Ryhmästä isät olivat keskustelleet lastensa kanssa melko vähän, mutta jokainen isä totesi haastattelussa, että heidän lapsensa oli lähtenyt ryhmäkerroille hyväntuulisena. Lapset olivat kommentoineet isien mukaan ryhmäkertoja esimerkiksi kertomalla että heillä on ollut kivaa, ruoka on ollut hyvää ja lelut kivoja. Yksi isistä totesi haastattelussa, että hänen lapsensa leikkii ryhmäkerroilla kuin kotonaan.

Kun me ollaan täällä ja lähdetään, hän puhuu siis iltapäivällä, että oli kivaa ja saatiin hyvää ruokaa sieltä. – Isä 3

Lasten viihtyminen oli nähtävissä myös ryhmäkerroilla, sillä he leikkivät keskenään, eivätkä ujostelleet uusia ihmisiä tai vierasta ympäristöä. Lapset jäivät minun ja työntekijöiden kanssa luontevasti leikkimään leluilla, kun isät menivät toiseen huoneeseen tekemään tehtävää. Ryhmäkerroilla oli huomattavissa, että lasten oli välillä melko hankalaa keskittyä ryhmän kulkuun. Tämä johtui usein siitä, että tilassa oli paljon leluja, joilla lapset ajautuivat välillä leikkimään esimerkiksi kesken ryhmäkeskustelun. Yksi isä nosti haastattelussa myös esille, että hänen lapsensa ei välttämättä kyennyt täysin hahmottamaan ryhmää, koska ryhmäkertojen välillä saattoi olla pidempikin aika. Esimerkiksi joulun aikaan ryhmä oli tauolla.

5.5 Isien kehitysehdotuksia tulevalle toiminnalle

Isät olivat kokonaisuudessaan isä-lapsiryhmään tyytyväisiä. Yksi isistä ei keksinyt lainkaan kehitysehdotuksia, sillä hän koki ryhmän olevan tällaisenaan hyvä. Kahden muun isän mielestä ryhmäkertoja olisi saanut olla enemmän, sillä ryhmä jäi kestoltaan melko lyhyeksi. Yksi isä harmitteli sitä, kun oman tai lapsen sairastumisen vuoksi joutui olemaan pois kahdelta ryhmäkerralta. Pidempikestoisessa ryhmässä yksi tai kaksi poissaoloa eivät olisi ehkä haitanneet yhtä paljon.

Lisäksi isät toivoivat, että olisi pidetty myös ryhmäkertoja, joilla lapset eivät olisi olleet mukana. Tämä oli alkuperäisessä suunnitelmassa, mutta ei lopulta toteutunut tarkoituksenmukaisesti, sillä isien keskinäiselle ryhmäkerralle pääsi osallistumaan vain yksi isistä. Kaikki isät kokivat heitä haastateltaessa, että olisi helpompaa keskustella vaikeamistakin asioista, jos lapset eivät olisi mukana. Tällöin voisi keskustella myös lapsiin liittyvistä asioista, omasta historiasta ja parisuhteesta vapaammin.

Ehkä vois olla kiva, jos olis isien kesken niinku ilman lapsia, vaikka sitä nyt vähä ikään kuin oli tarkoituskin olla. Se vois ehkä olla sillain, että siinä olis aikaakin puhua vähä enemmän ja rauhemmin. Sillä vähä sellasta vapaataki keskustelua. – Isä 2

Sit ku haluais puhua niinku lapsista tai jotenki siitä vanhemmuudesta, nii ehkä voi olla hankala. – Isä 2

Joo, siis joskus on parempi, että lapset ei kuule siis, aikuisten siis ongelmia. – Isä 3

Yksin isien keskinäiselle ryhmäkerralle saapunut isä sanoi kuitenkin kokeneensa myös tuon kerran hyödyllisenä, koska ryhmän suunnitelmasta poiketen hän päätyi keskustelemaan tuolloin ohjaajien kanssa parisuhteesta ja vanhemmuudesta. Tämä sama isä toivoi myös isien keskinäisiä kertoja, joissa voitaisiin keskustella tämän kaltaisista asioista.

Tulee mieleen se kerta, kun mä olin tääl yksin ja oli vähä siitä enempi ehkä vähä vanhemmuudesta, mutta enempi sitte oli niinku liittyen parisuhteeseen. Tai sillain vanhemmuuteen ja siihen perhe -- muistikuva on, että mä koin sen jotenki hyödylliseksi, että sain vaihtaa, tai sain näkökulmia. – Isä 2

Kaikki isät halusivat, että samankaltaista ryhmää jatkettaisiin. He sanoivat osallistuvansa mielellään, jos ryhmäkertoja vielä tulee. Isillä oli yhteinen kokemus siitä, että Tampereen alueella ei juurikaan järjestetä isätoimintaa, ja että äidit on yleisesti ottaen otettu

paremmin huomioon perheille suunnatuissa ryhmissä. Yksi ryhmän isistä oli erään ryhmäkerran jälkeen lähettänyt ryhmää vetävälle työntekijälle kiitosviestin, jossa hän totesi olevan hienoa, että tällaista toimintaa järjestetään. Haastattelussa nousi myös esille, että erityisesti isien keskinäiselle ryhmälle olisi Tampereen seudulla tarvetta. Eräs isä mainitsi isäkahvilan, jota järjestetään kerran kuussa. Sinnekin tulevat lapset mukaan, joten täysin isien keskinäinen keskustelu ei ole sielläkään mahdollista.

Isät jää ny vähemmälle, tää oli niinku ainut jonka tällai kuulin ja sain tietää, joka oli niinku periaatteessa ainoastaan isille ja lapsille että. – Isä 1

Joskus mä mietin tollasta vertaisryhmää. Ihan vaan vertaisisien. Sit mä aattelin kun vähän sillain kaipailin että miksei. Mulla on se käsitys, että jollain muulla paikkakunnilla ehkä on, tai ainaki on ollu, mutta en tiä onko nyt. – Isä 2

Isille oli isien keskinäisen vertaistuen lisäksi tärkeää, että yhteistä toimintaa olisi myös lasten kanssa. Haastattelujen perusteella ihanteellinen ryhmä olisi sellainen, jossa järjestettäisiin isien keskinäisiä keskustelukertoja, mutta myös toiminnallisia kertoja, joissa lapset voisivat olla mukana. Toinen vaihtoehto olisi järjestää kaksi erillistä ryhmää: toinen isille ja lapsille, ja toinen pelkästään isien keskinäiseksi vertaisryhmäksi.

Tuleville ryhmäkerroille isät toivoivat samankaltaisia sisältöjä, kuin tässä isälapsiryhmässä. Yksi isistä ehdotti ulkoilua, ja kaksi isää nosti esille, että tärkeää olisi käydä ennen uutta ryhmää läpi ryhmään osallistuvien lasten päivärytmejä, jotta saataisiin sovittua sellainen aika, joka sopisi mahdollisimman hyvin kaikille ryhmään osallistuville lapsille.

5.6 Tutkimustulosten yhteenvetoa

Taulukkoon (taulukko 1) on pelkistetty tutkimuksen keskeisimmät tulokset. Tulokset on otsikoitu haastattelun teemojen mukaisesti, huomioiden jokaisen isän vastaukset.

Odotukset ja toiveet	Ryhmän anti	Ryhmän sisällöt	Huomioita lasten osallistumisesta ryhmään	Kehitysehdotuksia
Vertaisuus	Vertaistuki muilta isiltä	Isien keskustelut oli hyvä aloittaa jonkin esineen tai tekemisen kautta	Lasten viihtyvyys välittyi ryhmäkerroilla ja lasten kommentteissa	Pidempikestoinen ryhmä
Isien keskinäinen ryhmä	Kodin ulkopuolinen paikka, johon voi tulla lapsen kanssa suunnitelmallisesti	Pohdiskelevat tehtävät olivat hyviä ajatusten herättäjiä	Lapset leikkivät luontevasti keskenään ikäeroista huolimatta	Isien keskinäisiä keskustelupainotteisia ryhmäkertoja olisi hyvä järjestää
Lasten viihtyvyys	Tarjoutui mahdollisuus ottaa yhteyttä muihin isiin myös ryhmän jälkeen	Lasten kanssa parhaiten onnistui toiminnallinen tekeminen: Leo's Leikkipöytä oli hyvä yhteinen kokemus	Ryhmän hahmottaminen saattoi olla lapsille vaikeaa joulun aikaan pidetyn tauon vuoksi	Lasten aikataulut tulisi ottaa vielä paremmin huomioon uusissa ryhmiä suunniteltaessa

TAULUKKO 1. Tutkimuksen keskeisimmät tulokset

Isien odotukset ja toiveet ryhmästä liittyivät vahvasti vertaisuuteen, sekä siihen, että olisi olemassa jokin isien keskinäinen ryhmä. Tämä toive nousi myös kokemuksesta,

että äidit on huomioitu tämän kaltaisissa palveluissa paremmin. Vertaisuuteen liittyi vastauksissa toivomus keskustelumahdollisuudesta ja yhdessäolosta, sekä kaipuu kokea samankaltaisuutta toisten isien kanssa. Toiveet lasten viihtyvyydestä, ja pohdinnat lasten keskenään toimeen tulemisesta olivat myös yksi osa-alue, jonka isät toivat esiin.

Ryhmän suurimmaksi anniksi nousi vertaistuen saaminen ja sen kautta kokemus siitä, että on muitakin samanlaisia isiä. Yksi isä koki ryhmässä tärkeänä sen, että on jokin paikka, johon hän voi lähteä lapsensa kanssa kahdestaan ja suunnitelmallisesti. Isät olivat myös jakaneet keskenään puhelinnumeron, joten ryhmän antia oli myös mahdollisuus olla jatkossa yhteydessä toisiin isiin.

Ryhmän sisällöissä isät kokivat hyvänä toiminnallisuuden keskustelujen aloittamisessa, sekä erityisesti lasten kanssa toimiessa. Pohdiskelevat tehtävät, kuten verkostokartan ja kuvakollaasin tekeminen olivat isien mielestä hyviä ajatusten herättäjiä, mutta niitä olisi paras tehdä rauhassa ilman lasten läsnäoloa. Isä-lapsisuhdetta ajatellen ryhmän suurimmaksi anniksi nousi vierailu Leo's Leikkimaahan. Leo's Leikkimaassa korostui isien ja lasten keskinäinen suhde, eikä niinkään isien välinen keskustelu.

Isillä oli joitain huomioita lasten osallistumisesta ryhmään. Kaikki isät kokivat lastensa viihtyneen ryhmässä ja leikkineen toisten lasten kanssa luontevasti. Lapset olivat kommentoineet isille esimerkiksi ruuan olevan hyvää ja lelujen olevan kivoja. Isät eivät osanneet sanoa, oliko ryhmä tuonut mitään uutta heidän ja lapsen väliseen suhteeseen, tai oliko ryhmällä ylipäätään ollut siihen mitään vaikutusta. Tämä johtui ainakin yhden isän mielestä siitä, että isät viettävät lastensa kanssa jatkuvasti paljon aikaa. Myös ryhmäkertojen havaintomateriaalista oli nähtävissä lasten ja isien välisen suhteen vahvuus ja luontevuus. Yksi isä pohti hänen lapselleen olleen ehkä vaikeaa hahmottaa ryhmää esimerkiksi joulun ajan useamman viikon tauon jälkeen.

Kehitysehdotuksissa nousi selvästi esiin toive pidempikestoisesta ryhmästä. Lisäksi toivottiin selkeää jakoa isien ja lasten välisten ryhmäkertojen välille, jotta esimerkiksi syvällisempi keskustelu vanhemmuudesta ja parisuhteesta mahdollistuisi. Haastatteluita nousi esiin myös toive lasten aikataulujen huomioimisesta ryhmän ajankohdan valitsemisessa.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa isä-lapsiryhmän merkitystä isien näkökulmasta. Tärkeänä johtopäätöksenä voidaan huomata, että isät kokivat isä-lapsiryhmän merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi. Isä-lapsiryhmä merkitsi isille ennen kaikkea mahdollisuutta muiden isien vertaistukeen, sekä ajanviettoon lapsensa kanssa. Haastatteluissa nousi selvästi esille isien kokemus siitä, että oli mukavaa huomata olevan myös toisia isiä, jotka viettävät paljon aikaa lastensa kanssa. Myös Marjaana Kosma (2016) tutki ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössään isä-lapsikerhoa. Tutkimuksensa tuloksissa Kosma kertoo isä-lapsikerhon voimaannuttavasta vaikutuksesta isiin (Kosma 2016, 85). Myös minun tutkimuksessani haastattelemani isien kommenttien perusteella voidaan sanoa heidän kokeneen vertaistuen saamisen ryhmässä voimaannuttavana asiana.

Tutkimuksen myötä kävi myös selville, ettei isillä välttämättä ole tarvittavia miesverkostoja vertaistuen saamisen kannalta. Isien omista ihmissuhdeverkostoista löytyi haastattelujen ja ryhmäkertojen havaintojen perusteella harvoja miehiä, joiden kanssa voisi jutella isyyteen liittyvistä asioista. Laine ym. (2009, 146) toteavat kirjassaan, että sosiaalisen verkoston vähyys tai köyhyys on tutkitusti yhteydessä masentuneisuuteen. Tästä voidaan päätellä, että isille suunnatut ryhmät voivat olla tarpeellisia vertaistuen tarjoajia ja sosiaalisen verkoston rikastuttajia. Vilén ym. (2008) toteavat, että jos ihmisen omasta sosiaalisesta verkostosta ei saa voimaantumisen kokemusta, ryhmä voi toimia tärkeänä paikkana, jossa tulee kuulluksi ja jossa voi jakaa omia kokemuksiaan (Vilén, ym. 2008, 277).

Tutkimukseni kohteena oleva isä-lapsiryhmä oli lyhytkestoinen, mikä saattaa nostaa isien kynnystä tavata oma-aloitteisesti ryhmän ulkopuolella. Yksi isä oli kuitenkin valmis ottamaan itse yhteyttä muihin isiin, jos heistä ei muuten kuulu mitään. Kaikki isät olivat lisäksi halunneet jakaa puhelinnumerossa muille isille. Isät toivoivat haastatteluissaan, että tulevaisuudessa kehitettäisiin pidempikestoinen ryhmä. Marjaana Kosman (2016) tutkimuksessa kävi myös ilmi, että hänen haastattelemansa isät olivat kokeneet tutkitun isäryhmän lyhytkestoisuuden vaikuttaneen ryhmästä saatuun vertaistuen mää-

rään (Kosma 2016, 86). Myös minun tutkimuksessani yksi haastatelluista isistä toi esille, että mitään pysyvää antia sosiaaliseen verkostoonsa hän ei ollut saanut, johtuen ryhmän lyhykkestoisuudesta. Tästä voidaan päätellä, että isät kaipaavat pitkäjänteistä toimintaa, jossa myös muihin ryhmän isiin ehtisi tutustumaan paremmin. Näkisin, että pidempikestoisen ryhmän kautta voisi muodostua isien välille jopa kaverisuhteita. Tällöin muiden ryhmäläisten kanssa isyydestä voisi keskustella myös vapaa-ajalla. Ryhmä on prosessi, jonka kehittymisellä on useita vaiheita. Ryhmän rakentuessa ryhmäläisten keskinäinen vuorovaikutus lisääntyy ja osallistujat alkavat tutustua paremmin toisiinsa (Vilén ym. 2008, 274).

Toiminnallisuus menetelmänä nousi haastattelujen perusteella tärkeäksi asiaksi ryhmässä. Keskustelun aloituksessa isät kokivat helpoimmaksi lähteä keskustelemaan jostakin asiasta tai esineestä. Tästä voidaan päätellä, että konkreettinen tekeminen on isille luontaisesti helppo tapa lähestyä asioita. Lasten kannalta isät kokivat toiminnallisen tekemisen hyväksi. Yleisesti ottaen ryhmäkerroilta oli myös huomattavissa, että lapset eivät jaksaneet kovin kauaa keskittyä keskusteluhetkiin ilman toiminnallisuutta.

Haastattelujen perusteella isä-lapsiryhmä merkitsi isille kodin ulkopuolista paikkaa, jossa sai viettää aikaa kahdestaan lapsen kanssa. Myös Leo's Leikkimaassa pidetty ryhmäkerta nousi isien haastatteluissa erityiseksi kerraksi. Tästä voidaan päätellä, että ryhmän isille on tärkeää ylläpitää läheistä suhdetta lapsiinsa ja viettää heidän kanssaan aikaa. Tämä nousi esille myös havainnoissani, sillä ryhmäkerroilla isät toivat esiin, että haluaisivat myös tulevaisuudessa tehdä lastensa kanssa paljon asioita yhdessä. Lasten viihtyvyys ryhmässä oli tärkeää isille, ja he olivat myös haastattelujen perusteella keskustelleet lastensa kanssa jonkin verran ryhmään liittyen.

Isiltä kysyttiin myös jatko- ja kehitysehdotuksia mahdollista tulevaa toimintaa miettien. Isät toivoivat tulevalta ryhmältä jakoa isien keskinäisiin ryhmäkertoihin, ja isien ja lasten yhteisiin ryhmäkertoihin. Isät kaipasivat mahdollisuutta syvällisempään keskusteluun vanhemmuudesta ja parisuhteesta. Tällainen jako vaatisi isiltä kuitenkin myös paljon omaa sitoutumista ryhmään, sillä tutkimassani ryhmässä isien keskinäinen ryhmäkerta ei onnistunut vain yhden isän saapuessa paikalle. Ryhmän jäsenet ovat vastuussa itsensä lisäksi myös muista ryhmäläisistä siten, että he eivät toimi ryhmässä ristiriitaisesti tai passiivisesti. Lisäksi ryhmäkerroilta poisjäämisessä tulee ottaa huomioon, aiheutuuko siitä haittaa muulle ryhmälle ja ryhmäprosessille. (Vänskä ym. 2014, 95.)

Isät toivat esille haastatteluissa parisuhteesta ja vanhemmuudesta keskustelemisen tärkeänä asiana. Tämä olisi siis yksi teema, josta isät haluaisivat keskustella isien keskinäisillä tapaamiskerroilla. Yksi isistä toi ryhmäkerralla esille, että pohtii vanhemmuuden rooleja ja niiden jakautumista isän ja äidin välillä omassa perheessään. Lisäksi hän toteasi, että vanhemmuus tuo elämään myös paineita. Näiden asioiden perusteella voidaan todeta, että isät kokevat tärkeäksi olla hyviä vanhempia, ja vanhemmuuteen liittyvät asiat mietityttävät. Isien läheinen suhde lapsiinsa ja pohdinnat vanhemmuudesta ovat sitoutuneeseen hoivaisyyteen liitettäviä asioita (Huttunen 2014, 184).

Sanna Maria Tienvierin (2011) pro gradu -tutkielman tuloksissa on tuotu isien näkökulmasta esille sitä, miten heidän isyyttään ei aina tueta riittävästi sosiaalityössä. Lisäksi Tienvieri käsittelee tutkielmassaan isien kokemuksia toissijaisuudesta äiteihin nähden, kun on kyse viranomaiskohtaamisista. (Tienvieri 2011, 74.) Myös minun tutkimukseni isäjoukon haastatteluissa nousi esille selvästi, että isät kokevat äitien olevan Tampereella etusijalla perheille suunnatuissa palveluissa. Kaikki isät olivat itse kiinnostuneita isä-lapsiryhmästä ja kaksi heistä oli kysellyt ja etsinyt ryhmän kaltaista toimintaa. Kysyntää isätoiminnalle siis on, mutta haastattelujen perusteella tarjonnasta näyttäisi olevan pulaa Tampereella. Tämä herättää laajempaa pohdintaa siitä, onko yhteiskuntamme reagoanut riittävästi isien tarpeisiin, päivittäen ja muokaten palvelutarjontaansa tämän päivän isyyden tarvitsemaan suuntaan. Haastattelujen pohjalta voi sanoa, että ainakin Tampereella tulisi kehittää uusia, isien tarpeita vastaavia palveluita. Näiden isien kokemusten pohjalta vaikuttaisi siltä, ettei yhteiskuntamme ota vielä äitejä ja isiä samassa mittakaavassa huomioon.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Käytin tutkimukseni teoriapohjana ajan tasalla olevaa kirjallista aineistoa, jota tutkin mahdollisimman laajasti. Perehdyin etukäteen tutkimukseeni liittyviin ilmiöihin ja aiempiin tehtyihin tutkimuksiin, joiden tulokset tukevat omia tutkimustuloksiani. Valitsin vain luotettavista lähteistä peräisin olevaa tietoa, ja pyrin löytämään ensisijaisia lähteitä tutkimuksen teoriapohjaa varten. Tekemäni tutkimus koskettaa vain kyseessä olevaa isä-lapsiryhmää ja siihen osallistuneiden isien kokemuksia, eikä ole siten yleistettävissä muihin isä-lapsiryhmiin.

Sosiaalialan työntekijöiden, sekä akateemikkojen keskuudessa vallitsee yksimielisyys siitä, että etiikkaan, moraaliiin ja arvoihin liittyvät kysymykset ovat välttämätön osa sosiaalialan työtä. Suurimmalle osalle sosiaalialan työntekijöistä on kysyttäessä helppoa esittää esimerkkejä eettisistä ongelmista. (Banks 2006, 11.) Tämän vuoksi näen erityisen tärkeänä tarkastella, miten eettisyys ja luotettavuus opinnäytetyössäni toteutuivat. Kun aloin tehdä tutkimusta opinnäytetyötäni varten, esittelin itseni ryhmän isille, kerroin heille mistä tutkimuksessani on kysymys ja kysyin heiltä suostumuksen osallistumisestani ryhmään. Tutkittavien suoja korostuu ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa, jonka eettinen perusta on ihmisoikeuksissa. Tutkittaville tulee selvittää, mihin he ovat osallistumassa ja heidän tulee olla vapaaehtoisia osallistumaan tutkimukseen. Lisäksi tutkimuksesta saatua tietoa ei tule käyttää muuhun tarkoitukseen kuin tutkimukseen, eikä tietoja tule luovuttaa ulkopuolisille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tutkittavien suojaan kuuluu olennaisena osana tutkittavien anonymiteetti ja yksityisyyden säilyttäminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Ryhmän pienuus laittoi minut väistämättä myös miettimään sitä, miten hyvin isien anonymiteetti säilyy tutkimuksen tuloksia käsiteltäessä. Pyrin kuitenkin kertomaan isille mahdollisimman tarkasti mistä tutkimuksessani on kyse ja käsittelin aineistoa nimettömästi.

Tutkimusmenetelmän valitsemiseen liittyy eettisiä kysymyksiä. Kun tutkimustehtävä on selvillä, aineistonkeruu- ja analyysimenetelmänkin valitseminen selkeytyy (Hakala 2015, 17). Aluksi valitsin tutkimusmenetelmäksi pelkästään teemahaastattelun. Tätä perustelen sillä, että ryhmä oli pieni ja tarkoitus oli siitä huolimatta kerätä mahdollisimman laajasti tietoa isien kokemuksista. En halunnut laatia liian tarkkoja kysymyksiä, vaan halusin luoda enemmän keskustelunomaisen haastattelutilanteen, jossa isät kertoivat niistä asioista, jotka kokivat itse ryhmässä tärkeiksi. Tämä onnistui kohtalaisesti, sillä lopulta haastattelurungostani tuli melko yksityiskohtainen.

Koska ryhmä oli pieni, tuli ennen tutkimuksen toteuttamista miettiä tarkasti onko otanta riittävä tutkimusta varten, ja onko minun mahdollista saada tarpeeksi laajasti tietoa isien kokemuksista. Lisäksi ryhmäkertoja oli neljä, joten ryhmä oli myös lyhykestoinen. Tämän vuoksi tunnistin riskinä sen, että isät saattaisivat olla pois ryhmäkerroilta tai joku isistä ei välttämättä saapuisi ollenkaan haastateltavaksi. Halusin kuitenkin tutkia juuri tätä isä-lapsiryhmää, koska se oli ainutlaatuinen tilaisuus Tampereella. Lisäksi ryhmä

mahdollisti isien omien kokemusten tutkimisen ja sitä kautta kehitysehdotusten tuottamisen isätyötä varten. Kaikki isät saapuivat haastateltaviksi, joten sain kuulla jokaisen ryhmään osallistuneen isän mielipiteet ja kokemukset ryhmästä. Vaikka kaikki isät eivät saapuneet kaikille ryhmäkerroille, haastattelujen avulla sain kerättyä heidän kokemuksiaan ja kehitysehdotuksiaan riittävästi tutkimuksen toteuttamiseksi.

Haastattelua suunnitellessa ei ole yhdentekevää, missä tilassa haastattelu järjestetään. Tilan tulisi olla mahdollisimman rauhallinen, että kummankin osapuolen olisi mahdollisimman helppoa keskittyä haastatteluun. Haastateltavan näkökulma tulee ottaa haastattelutilaa miettiessä huomioon, sillä esimerkiksi liian virallinen tai vieras ympäristö voi luoda haastateltavalle epävarmuutta. (Eskola & Vastamäki 2015, 30.) Valitsin haastattelutilaksi Perhekulma Puhurin tiloissa sijaitsevan huoneen. Koin tärkeänä, että tilat olivat jo ennestään isille tuttuja. Keitin haastattelua varten kahvia ja pyrin tekemään tilanteesta rennomman kyselemällä isien kuulumisia ja juttelemalla heidän kanssaan ennen haastatteluun siirtymistä. Tällaista toimintaa kutsutaan esipuheeksi, jonka tarkoitus on miellyttävän ilmapiirin luomisen lisäksi häivyttää mahdollisia valta-asetelmia haastattelijan ja haastateltavan välillä ennen haastatteluun siirtymistä (Eskola & Vastamäki 2015, 32).

Teemahaastattelun toteutukseen liittyy myös eettisiä kysymyksiä. Pohdin esimerkiksi sitä, miten pystyisin saamaan haastattelutilanteesta ja haastattelusta sellaisen, että keskustelu etenisi mahdollisimman paljon haastateltavan ehdoilla, mutta saisin kuitenkin tarvitsemiini aihealueisiin vastauksia. Pyrin haastattelussa siihen, etten ohjailisi keskustelua liikaa haluamaani suuntaan. Haastatteluja varten olisi voinut varata vielä enemmän aikaa ja edetä rauhallisemmin. Kokemattomuuteni vuoksi en osannut arvioida etukäteen paljonko aikaa haastattelut vaativat. Pidemmän haastatteluajan puitteissa olisi voinut vielä yrittää syventää joitakin haastattelun aihepiirejä ja antaa isille enemmän tilaa tuoda jopa aivan uusia aihepiirejä esille. Jälkeenpäin ajateltuna haastattelut olisi voinut jakaa esimerkiksi kahdelle eri päivälle, sillä nyt siirtymien välissä tuli itselle hieman kiireentuntua.

Vaikka olin lopulta laatinut haastattelurunkoon melko tarkkojakin tukikysymyksiä eri teemoihin liittyen, pyrin haastattelun edetessä antamaan haastateltavalle tilaa siten että teemat käytiin läpi vapaassa järjestyksessä, enkä pyrkinyt käsittelemään kaikkia teemoja intensiivisesti, jos ne eivät luontevasti tulleet keskustelussa esille. Myös Eskola ja Vastamäki (2015) toteavat, että avainasema teemoja läpikäydessä on haastateltavalla. Haas-

tateltava itse päättää, mihin kysymyksiin ja teemoihin hän pystyy vastaamaan. Haastattelusta tulisi tehdä mahdollisimman keskustelunomainen, eikä normaalissa keskustelutilanteessa ole luontevaa jäädä kyselemään asiasta, josta keskustelukumppanilla ei ole mitään sanottavaa. (Eskola & Vastamäki 2015, 38.)

Yhteistyötahoni kehotti minua tekemään havaintoja ja muistiinpanoja ryhmän aikana niin, että ne tukisivat työtäni ja tulevia haastatteluja. Päädyinkin lopulta ottamaan havainnoinnin yhdeksi tutkimusmenetelmäksi. Havainnointimenetelmän käyttäminen tutkimuksessa tulisi olla hyvin perusteltua, sillä sen toteuttaminen vaatii paljon aikaa (Grönfors 2015, 150). Havainnointimenetelmän käyttäminen oli tutkimuksessani perusteltavaa, sillä tarkoitukseni oli jo alun perinkin osallistua ryhmäkerroille, joten päätin käyttää ryhmäkerroilla viettämäni ajan tutkimukseni kannalta hyödyllisesti: tehden havaintoja. Lisäksi havainnoinnista saatua tietoa voi yhdistää aineistoon, jota on kerätty muulla tavoin, esimerkiksi haastattelemalla (Grönfors 2015, 150). Keräämäni havainnointitiedon tarkoitus oli tässä tutkimuksessa syventää teemahaastatteluista saamiani vastauksia. Havainnointi jäi kuitenkin teemahaastatteluun verrattuna tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä hieman taka-alalle.

6.3 Katse jatsoon ja esimerkki mahdollisesta isä-lapsiryhmän rungosta

Haastattelujen perusteella voidaan selvästi huomata, että isät ovat tyytyväisiä isä-lapsiryhmän konseptiin. Koska tämä oli ryhmän pilotti, tulisi isien antamat palautteet ottaa erityisellä tavalla huomioon, jos vastaisuudessa samankaltaista ryhmää suunnitellaan. Isien esille tuomien kehitysehdotusten hyödyntäminen mahdollistaisi vielä pidemmälle hiotun ryhmän, jonka lähtökohdat nousisivat suoraan isien tarpeista.

Isien keskinäinen vertaistuki nousi selkeästi tärkeänä pointtina esille haastatteluissa. Tämän vuoksi mahdolliseen tulevaan ryhmään olisi tärkeää sisällyttää myös isien keskinäisiä ryhmäkertoja, joissa voitaisiin haastattelujen perusteella keskustella esimerkiksi parisuhteesta ja lapseen liittyvistä asioista. Tämä voisi myös tuoda isien henkilökohtaisiin miesverkostoihin kaivattua vahvistusta.

Vaikka isien keskinäisen vertaistuen ja miesverkoston merkitys korostui haastatteluissa ja ryhmäkerroilla, isät eivät halunneet tulevaisuuden ihanteellista ryhmääkään ajatellen

sulkea lapsia kokonaan pois ryhmästä. Haastatteluista kävi ilmi lapsen kanssa vietetyn ajan merkityksellisyys esimerkiksi sen kautta, että kaikki isät erityisesti korostivat Leo's Leikkimaassa pidettyä ryhmäkertaa. Lisäksi mahdollista tulevaa ryhmää ajatellen isät nostivat esille ryhmäkertojen aikataulutuksen lasten rutiinien mukaan. Voidaan pohdita, olisiko mielekkäintä järjestää kaksi eri ryhmää, toinen isien keskinäiselle vertaistuelle ja toinen isä-lapsiryhmäksi, vai jakaa saman isä-lapsiryhmän kerrat siten, että osalla kerroista isät olisivat ilman lapsia ja osalla kerroista lapset olisivat mukana.

Tulevaisuuden ihanteellisessa isä-lapsiryhmässä voitaisiin hyödyntää laajasti toiminnallisia menetelmiä. Ryhmässä olleet isät toivat selkeästi esille, että toiminnalliset menetelmät ovat mieleisiä ja toimivia isien keskinäisen keskustelun herättämisessä, sekä lasten kanssa toimiessa. Kuitenkin toiminnallisuutta tulisi hyödyntää eri tavalla isien kesken, kuin lasten kanssa toimiessa. Isien keskinäisillä ryhmäkerroilla toiminnallisuutta voitaisiin hyödyntää esimerkiksi tekemällä pohdiskeluvia tehtäviä yhdessä tai erikseen, kuten kollaaseja tai verkostokarttoja, jolloin toiminnallisuus painottuisi enemmän keskustelun aloittamiseen ja pohdiskeluun. Lasten kanssa toiminnallisuus voisi olla esimerkiksi sitä, että hyödynnetään lasten omia leluja ja mieleisiä tavaroita keskustelun aloittamisessa, mikä toimi tutkimassani isä-lapsiryhmässä hyvin. Tai kuten yksi isistä haastatteluissa ehdotti, voisi yhdessä lähteä esimerkiksi ulkoilemaan. Tanskanen (2015, 105) toteaa, että kynnys osallistua ryhmään saattaa joillakin ihmisillä välillä olla korkea, mutta ryhmän perustuessa toiminnallisuuteen tuo kynnys saattaa madaltua: asioiden tekeminen yhdessä muiden kanssa saattaa tuntua helpommalta, kuin pelkkä keskustelu.

Jatkotutkimusten kannalta ehdottaisin kartoitettavan laajemmin sitä, millaisia palveluita isille on tarjolla esimerkiksi Tampereella. Myös sitä voisi tutkia, tuntevatko isät saavansa tarvitsemansa tuen yhteiskunnalta ja millaista lisätukea he kaipaisivat. Tutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi haastatteleamalla isiä laajemmin erilaisissa isille suunnatuissa palveluissa.

Hahmottelin tutkimukseni pohjalta isien kehitysehdotuksiin ja toiveisiin perustuvan hypoteettisen isä-lapsiryhmän rungon (ks. Liite 2). Käytän rungossa myös joitakin samoja elementtejä tutkimastani isä-lapsiryhmästä, sillä monet asiat ryhmässä olivat toimivia ja hyviä. Hypoteettinen ryhmä on suunnattu sellaisille isille, joilla on pieniä lapsia, ikähaarukaltaan esimerkiksi noin 3-6 vuotiaita. Vilénin ym. mukaan vertaisryhmän ihanteellinen koko on alle 10 henkilöä (Vilén ym. 2008, 270). Isä-lapsiryhmässä olisi

kuitenkin osallistuvien isien lisäksi heidän lapsensa, jonka vuoksi arvioisin ryhmän ihanteelliseksi osallistujamääräksi 5-7 isää ja heidän lapsensa. Ryhmän kesto olisi noin puolet pidempi kuin tutkimassani isä-lapsiryhmässä, esimerkiksi 8 ryhmäkertaa. Ryhmäkertoja järjestettäisiin kerran viikossa. Ryhmäkertojen kesto voisi olla pääsääntöisesti kaksi tuntia, mahdolliset retket ja niiden kesto sovittaisiin erikseen.

Ryhmäkerrat olisi jaettu isien keskinäisiin tapaamisiin ja sellaisiin tapaamisiin, joissa lapset olisivat mukana. Isien keskinäiset ryhmäkerrat olisivat keskustelupainotteisia ja niillä käsiteltäisiin esimerkiksi parisuhteeseen ja vanhemmuuteen liittyviä asioita. Isien keskinäisillä kerroilla keskustelu aloitettaisiin pohdiskelevalla tehtävällä tai muulla yhteisellä aktiviteetilla. Niillä kerroilla, joilla lapset olisivat mukana, olisi enemmän toiminnallista tekemistä, kuten esimerkiksi ulkoilua, leikkimistä ja satujen lukemista. Ainakin yhdelle ryhmäkerralle voitaisiin suunnitella yhdessä isien ja lasten kanssa retki johonkin kaikille sopivaan paikkaan.

LÄHTEET

- Banks, S. 2006. Ethics and values in social work. Third edition. Hound Mills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan.
- Cochran, M. & Niego, S. 2002. Parenting and Social Networks. Teoksessa Marc H. Bornstein (toim.): Handbook of Parenting. Vol 4. Social Conditions and Applied Parenting. 2. painos. Mahwah: Lawrence Erlbaum. 123-148.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Eskola, J & Vastamäki, J. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 27-44.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino.
- Grönfors, M. 2015. Havaintojen teko aineistokeräyksen menetelmänä. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 146-161.
- Hakala, J. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle, 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 14-26.
- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) 2014. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy. 178-205.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hynynen, N. 2016. Leiväntuojasta hoivaisäksi – miten hyötyy lapsi? Väestöliitto. Videoluento. Katsottu 21.9.2017.
<https://www.perheaikaa.fi/nettiluennot/lapsi-perheessa/luento:3188/>
- Isyyslaki 2015/11. Annettu Helsingissä 13.1.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011>
- Kansaneläkelaitos. 2017. Vanhempainpäivärahat. Luettu 6.9.2017.
<http://www.kela.fi/vanhempainpaivarahat>
- Kekkonen, J. Isä venyy, isä jaksaa. 2010. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. 2010. Helsinki: V-L Markkinointi Oy. 50-59.

- Kosma, M. 2016. Iloa ja voimavaroja isä-lapsikerhosta. Toimintatutkimus isien vertaistukitoiminnan kehittämiseksi Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä. Opinnäytetyö. Terveyden edistäminen, YAMK. Luettu 9.9.2017.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109990/Marjaana_Kosma.pdf?sequence=1
- Laine, A. & Ruishalme, O. & Salervo, P. & Sivén, P. & Välimäki, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalalla. 8. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Lammi-Taskula, J. 2004. Sukupuolijärjestelmä, vanhempainvapaat ja isät. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) 2004. Isäkirja. Tampere: Vastapaino. 167-192.
- Lähtenmäki, M. & Neitola, M. Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) 2014. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy. 65-74.
- Miessakit ry. 2015. Isäryhmät isyyden sanoittajana ja vahvistajana. Juhlavuoden artikkelisarja. Julkaistu 3.3.2015. Luettu 30.9.2017.
https://www.miessakit.fi/fi/miessakit_20-vuotta/juhlavuoden_artikkelisarja/?itemid=6968&a=viewItem
- Miettinen, A. Kotityöt, sukupuoli ja tasa-arvo. Palkattoman työn jakamiseen liittyvät käytännöt ja asenteet Suomessa. Helsinki: Väestöliitto.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoivaisä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestöntutkimuslaitoksen katsauksia E24/2006. Helsinki: Väestöliitto.
- Puohiniemi, M. & Nyman, G. 2007. Mies. Arvot, roolit ja tunteet. Espoo: Limor kustannus.
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.
- Saldaña, J. 2011. Fundamentals of qualitative research. New York: Oxford University Press.
- Silvennoinen, M. 1999. Elämää verkostoissa – toimivat ihmissuhteet. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. 6. painos. Helsinki.
- Tampereen ensi- ja turvakoti. Isätyön esite. 2017. Luettu 6.9.2017.
<http://www.tetuko.fi/userfiles/file/Is%C3%A4ty%C3%B6.pdf>
- Tanskanen, S. 2015. Toiminnallisuus ryhmämuotoisessa asiakastyössä. Teoksessa Näkki, P. & Sayed, T. (toim.) Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Helsinki: Edita Publishing Oy. 105-126.

Tienvieri, S. 2011. Isien kokemuksia kohtaamisista sosiaalityöntekijöiden kanssa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalityö. Luettu 9.9.2017.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26377/gradu.pdf?sequence=2>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilén, M. & Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. painos. Helsinki: WSOY.

Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) 2004. Isäkirja. Tampere: Vastapaino. 29-64.

Vänskä, K. & Laitinen-Väänänen, S. & Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2014. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. 1. -2. painos. Helsinki: Edita publishing Oy.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun kysymysrunko

Ryhmään osallistuminen

Mikä sai isät lähtemään mukaan ryhmään?

Millaisia odotuksia isillä oli ryhmälle? Täyttyivätkö odotukset?

Monelleko ryhmäkerralle isät osallistuivat?

Mitä isät kokevat saaneensa ryhmästä?

Onko ryhmällä ollut vaikutusta..

- arkeen? Miten?
- isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen? Miten?
- isien sosiaalisiin verkostoihin?
  - kokevatko isät saaneensa vertaistukea ryhmästä?
  - miltä muiden isien kanssa asioista keskusteleminen tuntui?
  - sopivatko jatkossa yhteisiä tapaamisia?

Miten lapsesi on kokenut ryhmän ja/tai miten ajattelet lapsesi hyötynneen ryhmätoiminnasta?

- Mistä olet tullut tällaiseen päätelmään?
- Oletteko keskustelleet lapsen kanssa ryhmästä?
- Onko lapsesi osallistunut ryhmään mielellään?

Miten isät kokevat ryhmän sisällöt?

Minkä isät kokivat ryhmän sisällöissä hyväksi?

Mitä voisi kehittää/mitä tekisit toisin?

Miten isät kokivat ryhmäkerrat, joissa lapset olivat mukana?

Miten isät kokivat ryhmäkerrat, joissa lapset eivät olleet mukana?

Toiveita tulevalle toiminnalle

Haluaisivatko isät että samankaltaista ryhmää jatkettaisiin?

Millaisia toiveita isillä on tulevalle toiminnalle/ryhmäkerralle?

Millaista muuta toimintaa isät kaipaaisivat?

Liite 2. Isä-lapsiryhmän runko isien kehitysehdotusten pohjalta

1. Ryhmäkerta

Ensimmäisellä ryhmätapaamisella mukana ovat sekä isät että lapset. Tarkoituksena on kertoa muille jotakin itsestään ja tutustua hieman muihin ryhmäläisiin.

- Välipala
- Ryhmän ohjaajien esittäytyminen ja ryhmän rungon läpikäynti
- Tutustumiskierros. Jokainen isä ja lapsi kertovat nimensä ja jonkin asian, mitä tykkäävät tehdä yhdessä.
- Toimintahetki: yhteisiä pelejä ja leikkejä ohjaajan vetämänä. Esimerkiksi ryhmäyttyviä ja vuorovaikutuksellisia leikkejä. Tarkoitus on tutustua muihin leikin avulla ja rentouttaa tunnelmaa.
- Yhteinen lopetus: satuhieronta. Ohjaaja lukee satua, ja isät tekevät lapsilleen satuhieronnan. Mahdollisuus myös vain kuunnella satua.

2. Ryhmäkerta

Isien keskinäinen ryhmäkerta. Tarkoituksena ryhmäkerralla on keskustella isyydestä ja siihen liittyvistä rooleista.

- Aloituskahvit
- Jokainen isä tuo mukanaan valokuvan, joka kuvastaa häntä isänä. Jokainen isä kertoo valokuvasta sen verran kuin haluaa.
- Pohdintaa herättävä tehtävä: isät kokoavat paperille joko kirjoittamalla tai leikkelemällä lehdistä erilaisia rooleja ja tehtäviä, joiden kokee kuuluvan isyyteensä.
- Yhteinen lopetus: käydään yhdessä läpi isien koosteet. Tarkoitus on pohtia isyyteen kuuluvia rooleja ja sitä, miten ne näkyvät isien arjessa. Voidaan myös pohtia, millaisia yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia isien koosteista löytyy. Ohjaaja on viemässä keskustelua tarvittaessa eteenpäin.

3. Ryhmäkerta

Ryhmäkerralla ovat mukana sekä isät että lapset. Tarkoituksena on suunnitella yhteinen retki seuraavalle isä-lapsiryhmäkerralle.

- Välipala
- Alkupiiri, jossa ohjaaja on asetellut piirin keskelle erilaisia pikkuesineitä. isät ja lapset voivat yhdessä valita jonkin esineen piirin keskeltä. Sen jälkeen jokainen voi omalla vuorollaan kertoa, minkä esineen valitsi ja mitä siitä tulee mieleen.
- Yhteinen toimintahetki: piirretään yhdessä ohjaajan avustuksella suurelle paperille puu. Puun oksille kiinnitetään lehtien muotoisia muistilappuja, joihin isät ja lapset pohtivat seuraavaa kysymystä: mitä olisi mukava tehdä yhdessä? Lopuksi käydään läpi puuhun kiinnitetyt toiveet ja mietitään, pystyisikö ne toteuttamaan perheen arjessa.
- Yhteinen lopetus: suunnitellaan lopuksi yhdessä, millainen retki voitaisiin toteuttaa seuraavalla isä-lapsiryhmäkerralla. Ohjaaja kirjoittaa ideat ylös ja niistä valitaan yhdessä kaikille sopivin vaihtoehto.

4. Ryhmäkerta

Isien keskinäinen ryhmäkerta. Tarkoituksena on käsitellä parisuhdetta ja vanhemmuutta, sekä niihin liittyviä asioita.

- Aloituskahvit
- Pohdintaa herättävä tehtävä: ohjaaja tuo ryhmäkerralle ominaisuus-kortit, joissa on erilaisia ominaisuuksia tai luonteenpiirteitä. Isät valitsevat kaksi korttia: yhden sellaisen ominaisuuden, joka on hyvää heidän parisuhteessaan tai vanhemmuudessaan. Toiseksi kortiksi isät valitsevat sellaisen ominaisuuden, jota haluaisi kehittää parisuhteessaan tai vanhemmuudessaan. Jokainen saa kertoa omasta kortistaan vuorollaan. Tarkoitus on korttien avulla johdattaa isät keskustelemaan parisuhteeseen ja vanhemmuuteen liittyvistä asioista. Ohjaaja on tilanteen mukaan mukana keskustelussa.
- Yhteinen lopetus: välipalautteen kerääminen. Ohjaaja kerää isiltä palautetta tähänastisesta ryhmästä suullisesti.

5. Ryhmäkerta

Ryhmäkerralla ovat mukana sekä isät että lapset. Tarkoitus on toteuttaa aiemmalla isälapsiryhmäkerralla suunniteltu retki.

6. Ryhmäkerta

Isien keskinäinen ryhmäkerta, jonka teemana on ”tulevaisuuteni isänä.”

- Aloituskahvit
- Pohdintaa herättävä tehtävä: ohjaaja on kiinnittänyt tilan seinille erilaisia pape-reita. Jokaisessa paperissa lukee kysymys. Kysymyksiä voivat olla esimerkiksi ”millainen isä haluan olla tulevaisuudessa?” ja ”millaisena näen minun ja lapse-ni välisen suhteen tulevaisuudessa?” Isät saavat kierrellä tilassa ja kirjoittaa pa-pereihin omia ajatuksiaan, jonka jälkeen paperit käydään yhdessä läpi. Tarkoitus on herättää keskustelua teemasta ”tulevaisuuteni isänä.”
- Yhteinen lopetus: käydään keskustelua ajatuksista, joita ryhmäkerran teema on herättänyt.

7. Ryhmäkerta

Ryhmäkerralla ovat mukana sekä isät että lapset. Tarkoitus on lähteä yhdessä liikkumaan ja ulkoilemaan.

- Välipala
- Yhteinen toimintahetki: lähdetään ulkoilemaan yhdessä. Pysähdytään puistoon, jossa lapset saavat leikkiä ja isillä on mahdollisuus jutella keskenään asioista ja leikkiä ulkosalla lastensa kanssa.
- Yhteinen lopetus: ryhmäkerta lopetetaan ulkona tekemällä yhteinen ulkojumppa. Ohjaaja vetää jumpan.

8. Ryhmäkerta

Lopetuskerta, jossa ovat mukana sekä isät että lapset. Tarkoituksena on tehdä koontia kuluneesta ryhmästä ja sen annista.

- Välipala
- Yhteinen toimintahetki: askarrellaan yhdessä. Isät ja lapset käyvät keräämässä vuodenaikaan sopivia asioita ulkoa, esimerkiksi syyslehtiä tai kesäkukkia. Tämän jälkeen kokoonnutaan sisällä ja isät tekevät yhdessä lastensa kanssa vuodenaikaan sopivan taideteoksen. Lopuksi käydään kaikkien taideteokset läpi ja käydään niistä keskustelua. Tarkoitus on yhdistää ryhmäkerralla ulkoilua ja isien ja lasten yhteistä tekemistä. Teokset jäävät muistoksi ryhmästä.
- Yhteinen lopetus: ohjaaja kerää suullisesti palautetta isiltä ja lapsilta siitä, mikä ryhmässä on ollut hyvää ja mitä voisi vielä kehittää.